

Agenda EenUtrecht

Utrecht is óók van jou!

MENSEN EN BUURTEN OP ÉÉN

MENSEN EN BUURTEN OP ÉÉN

Betaalbaar in de stad kunnen wonen, studeren en werken. Gehoord worden. Zelf méér kunnen beslissen en doen. Verschillen waarderen en discriminatie daadwerkelijk aanpakken. Dat is wat de meeste Utrechters willen. Maar dat is nu niet zo. Het huidige stadsbestuur maakt Utrecht onbetaalbaar en jaagt een extreem ongezonde groei van de stad na, luistert niet echt naar de Utrechters én negeert de tweedeling in onze stad. Dat moet stoppen.

HET MOET EN KÁN ANDERS

Daarom doe we mee als politiek podium van en voor Utrechters aan de raadsverkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad op 16 maart 2022. EenUtrecht gaat voor wat de Utrechtse politiek laat liggen. Als politiek 'dakloze' Utrechters staan we voor onze stad. Onafhankelijk van welke landelijke partij dan ook.

ONZE STANDPUNTEN

- ✓ Betaalbaar wonen met striktere (prijs)eisen aan de woningmarkt en voorrang voor Utrechters die hier werken, studeren en willen blijven wonen.
- ✓ Kleinschalig stedelijk verdichten en de buurt als basis van de stad.
- ✓ Elke wijk schone lucht, stille en schone woonstraten, meer groen en maximaal duurzaam.
- ✓ Geef Utrechters meer invloed met burgerraden en bindende referenda over belangrijke onderwerpen.
- ✓ Maak burger- en buurtorganisaties sterker en investeer in lokale gemeenschappen en coöperatieven.
- ✓ Buurtambtenaren en een persoonlijk loket bij een transparante gemeente.
- ✓ Zichtbaar opvolgen van meldingen van discriminatie.
- ✓ Voorrang op jouw gemengde buurtschool en altijd een garantie voor een stageplaats.
- ✓ Realiseer buurtbanen voor langdurig werkzoekenden en betaalbare bedrijfsruimtes voor lokale buurtondernemers.

Een uitgebreid overzicht van al onze standpunten is te lezen in deze voorliggende Agenda van EenUtrecht.

ONZE SPEERPUNTEN

Als EenUtrecht vinden we dat het op een zestal gebieden echt anders moet en kan in onze stad. Dat zijn voor ons de speerpunten en onze inzet bij de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022. Bij elk speerpunt beschrijven we:

- ✓ Wat we willen: omdat het belangrijk is te weten waar je in de politiek voor staat.
- ✓ Ons verhaal: omdat het net zo belangrijk is om te weten waarom je iets wilt.
- ✓ Onze voorstellen en standpunten: één voor één concreet en praktisch, omdat we willen laten zien welke voorstellen wij als EenUtrecht gaan doen in de gemeenteraad.

INHOUD AGENDA

1. MEER INVLOED: de stad is van iedereen	Pagina 4
2. GEZONDE STAD: wél betaalbaar, veilig, prettig, sociaal en schoon	„ 11
3. UTRECHTERS EIGENAAR: geef Utrechters méér ruimte in de eigen buurt	„ 24
4. EERLIJKE KANSEN: normen handhaven en discriminatie aanpakken	„ 29
5. STEUNENDE GEMEENTE: persoonlijk en integer	„ 35
6. EIGEN INKOMEN: iedereen die wil en kan heeft wél zinvol betaald werk	„ 39

BUDGETNEUTRAAL

Onze (burger)voorstellen leiden soms tot extra uitgaven en soms tot goedkopere oplossingen en dus besparingen voor de gemeente Utrecht. Dat is door ons per voorstel ingeschat en uitgewerkt. Het resultaat is dat als al onze voorstellen worden uitgevoerd de gemeente per saldo niet meer geld nodig heeft (per inwoner). Sterker nog, de kans is groter dat we met onze voorstellen er voor zorgen dat de gemeente per saldo (jaarlijks) minder geld kwijt is dan in de afgelopen jaren (per inwoner).

COLOFON

Deze agenda is opgesteld door de initiatiefgroep EenUtrecht en vastgesteld op 18 november 2021 door de Algemene Ledenvergadering van EenUtrecht. Het is een groeidocument dat we voortdurend aanvullen onder regie van het bestuur van EenUtrecht. Contactpersoon: Gert Dijkstra, voorzitter/aanjager EenUtrecht. Tel. 06 1437 6116, gert@eenutrecht.nl.

1. MEER INVLOED: de stad is van iedereen

Iedere Utrechter die hier woont, leert of werkt heeft iets te vertellen en wil dan ook gehoord worden. Dat gebeurt veel te vaak niet. Zo keren Utrechters zich af van overheid en politiek. Én zo missen we de beste en betaalbare oplossingen voor onze stad. Geef daarom Utrechters méér invloed en laat ons als Utrechters waar dat kan en als we dat zelf willen ook zelf beslissen. Daar wordt de stad beter, slimmer, leuker en mooier van. De stad is van iedereen.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat Utrecht van alle Utrechters wordt, van iedereen die in onze stad woont, leert of werkt. Niet van degene die er (even) op bezoek is (de toerist) en niet alleen van een kleine groep mensen die toegang heeft tot alle informatie of besluitvorming. Bij veel gemeentelijke projecten wordt nu vaak te laat of te beperkt het advies of de mening van buurtbewoners, gebruikers en buurtondernemers gevraagd en zelden mogen zij meebeslissen over (een deel van) het project.¹ Terwijl Utrechters dat wel willen, heel vaak ook proberen en met heel veel energie regelmatig complete alternatieve plannen uitwerken, die dan meestal niet worden gehonoreerd en vaak niet serieus worden meegenomen. De inzet is om bij alle lokale (buurt)projecten van de gemeente - met enige relevantie voor buurtbewoners, gebruikers en buurtondernemers - altijd passende invloed van de betrokkenen te organiseren, waar relevant beslissen Utrechters mee over die onderdelen die hen direct raken, zeker als het de eigen buurt raakt. Bij enkele belangrijke grote stedelijke projecten met impact voor heel Utrecht, zowel ruimtelijk, economisch als ook sociaal, worden alle Utrechters gevraagd naar hun mening en bij voldoende opkomst telt die als besluit.

¹ Met een gemeentelijk project wordt bedoeld een (ruimtelijk) plan of voorstel ofwel initiatief waarbij de gemeente een belangrijke invloedrijke partij is. De gemeente is namelijk soms betrokken als (gedeeltelijke) grondeigenaar, soms ook als (mede)financier en bijna altijd ook nog als kaders stellende publieke partij (via een omgevingsplan of -visie en uiteindelijk ook met het verlenen van vergunningen). In de nieuwe omgevingswet kan daarentegen iedereen initiatiefnemer zijn (bijv. een marktpartij, de overheid zelf of een burger/buurtorganisatie) en de initiatiefnemer krijgt dan van de overheid te horen waar de participatie van burgers bij het initiatief c.q. het ruimtelijke plan of voorstel aan moet voldoen.

ONS VERHAAL

Niets is zo frustrerend als ergens iets van vinden en meepraten en merken dat er niets mee wordt gedaan: 'laat maar, ze doen toch wel wat ze willen'. Utrechters willen gezien en gehoord worden, actief meepraten, meewerken en meebeslissen over de toekomst van de eigen stad. Een passende invloed van Utrechters in initiatieven (en projecten) van de gemeente zorgt voor meer begrip en steun bij de Utrechters en betere, snellere en goedkopere oplossingen.²

Veel actieve Utrechters willen ook méér invloed én zijn niet tevreden met de huidige aanpak van de gemeente Utrecht; sommigen zijn zelfs zwaar teleurgesteld en vinden de huidige aanpak 'een stap terug in de tijd'. Een grote groep actieve Utrechters, onder wie vele initiatiefnemers van diverse 'Bewoners-, Buurtondernemers- en Buurt-Organisaties' organisaties, heeft samen met enkele gemeenteraadsleden de 'Utrechtse Principes voor samen stad maken' opgesteld (2019).³ Deze zijn door de gemeente Utrecht tot op heden (nog) niet geadopteerd als de basis voor de participatie en zeggenschap in onze stad. In deze 'Utrechtse principes' wordt, als het gaat over burgerparticipatie, o.a. gepleit voor een gelijkwaardig speelveld, met bijv. de oproep aan de gemeente om 'transparant te zijn over bijv. grondpolitiek en vastgoedbeleid', dat 'bij strategische afspraken met marktpartijen en grote instituties als norm bewoners als volwaardige partij aan tafel zitten' én om in te zetten op 'buurtrechten'. Met die laatste wordt verwezen naar de buurtrechten zoals door het LSA beschreven en gepromoot, waaronder – relevant bij burgerparticipatie – het 'recht op buurtplanning' (de buurt heeft het recht zelf het voortouw te nemen bij de inrichting van de eigen wijk, buurt, straat of plein), het 'recht op een open overheid' (buurtbewoners zijn altijd tijdig op de hoogte en snappen wat er gezegd wordt) en het 'recht op zelfgekozen ondersteuning' (met geld van de overheid).⁴

Maar wat is 'passende invloed'? Simpel: naarmate het Utrechters (in de directe omgeving van het project) meer raakt hebben zij meer invloed, oplopend van informeren tot een beslissende stem geven.⁵ Soms zal een project van de gemeente de Utrechters nauwelijks 'raken', zoals bij het vernieuwen van wegdek in een straat, dan kan informeren genoeg zijn. Maar soms kan het diep raken en zelfs ingrijpende gevolgen hebben voor het leven en/of de leefomgeving van bijvoorbeeld de direct omwonenden. In dat geval zijn de direct betrokken Utrechters belangrijke belanghebbenden en mogen zij meebeslissen over het voor hen relevante deel, zoals bij de stedelijke ontwikkeling van een nieuwe wijk met effecten voor de wijken er om heen. Dan mogen de Utrechters in de naastliggende wijken meebeslissen, vooral waar gaat over de directe gevolgen voor

² www.mobielvlaanderen.be met voordelen van participatie: (i) meer democratie, (ii) breed eigenaarschap - en draagvlak - voor de beslissing, (iii) betere beleidskeuzes en efficiëntere inzet van middelen, (iv) kunnen betrekken van doelgroepen die moeten worden bereikt, (v) verkleinen van de kloof tussen burger en politiek en (vi) vergroten van de transparantie.

³ De zes 'Utrechtse Principes voor samen stad maken' (27 maart 2019) zijn: (1) we vullen het samen in en hebben er samen regie op, (2) bewoners en gemeente maken samen de participatie representatiever en inclusiever, (3) wat bewoners zelf kunnen doen mogen bewoners zelf doen, (4) bewoners krijgen naast verantwoordelijkheid ook zeggenschap middelen voor participatie, (5) versterk de relatie tussen representatieve en directe democratie en (6) bouw gezamenlijk aan een gelijkwaardiger speelveld.

⁴ Naast deze drie rechten hanteert het LSA (Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners) nog een drietal rechten, namelijk het 'recht op gebouwen en openbare ruimtes', het 'recht om uit te dagen' en het 'recht van toegang tot geld' (bron: <https://www.lsabewoners.nl/buurtrechten/>).

⁵ Participatieladder van Arnstein (1969): met 8 niveaus van (1) manipuleren, (2) opvoeden, (3) informeren, (4) consulteren, (5) inspraak en samenwerken met burgers (6) als mede belanghebbende, (7) als grootste belanghebbende en (8) als opdrachtgever (burgercontrole).

de eigen wijk. ⁶ Steeds zal de gemeente zich bij elk project moeten afvragen hoe groot het belang van de direct betrokken Utrechters is en welke - vooraf afgesproken - passende invloed daarbij hoort.

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVEROORSTELLEN

1.1. Utrecht gaat burger(be)raden uitnodigen; Utrechters adviseren of beslissen daarin zelf over een specifieke onderwerp van belang voor de stad of over de eigen buurt of wijk.

De wijkraden zijn afgeschaft in Utrecht en daar zijn vrijblijvende wijkplatforms voor in de plaats gekomen. Daarmee is elke tegenmacht onder Utrechters door de gemeente feitelijk uitgeschakeld. Nodig is het organiseren van burger(be)raden op een specifieke buurt of wijk of voor een specifiek onderwerp, zoals bijv. over wat voor een (buurt of) stad we willen zijn in 2040, welke klimaatoplossingen zijn gewenst, hoe zorgen we er voor dat iedereen in Utrecht wél betaalbaar kan wonen of over elk ander onderwerp waar een grote groep Utrechters graag in een burger(be)raad voor bijeen wil komen. Een burger(be)raad wordt gestart op initiatief van een meerderheid van de gemeenteraad of door een petitie met een verzoek daartoe van minimaal 500 kiesgerechtigde Utrechters. Elk(e) burger(be)raad wordt ondersteund waar nodig met kennis en geld door de gemeente. De adviezen of burgervoorstellen van een burger(be)raad worden vastgesteld in de gemeenteraad. Altijd stelt de gemeenteraad vooraf vast of een burgerberaad ook een burgerraad kan zijn en dat betekent dat (enkele van) de burgervoorstellen van een burgerraad bindend zullen zijn en zonder stemming door de gemeenteraad zullen worden overgenomen. Voor het organiseren en goed ondersteunen van burger(be)raden wordt in Utrecht een nieuwe regeling vastgesteld; mede geïnspireerd op basis van goede voorbeelden uit binnen- en buitenland. ⁷

1.2. Utrechters altijd eerst betrekken bij projecten van de gemeente, daarna pas anderen.

Bij elk project van de gemeente wordt altijd eerst met de direct betrokken Utrechters nagegaan wat het belang voor hen als Utrechters is, hoe zij graag (waarin) betrokken willen worden en wat zij zelf een passende invloed vinden. Direct betrokken Utrechters zijn in ieder geval degenen die in of nabij de (project)omgeving wonen, leren of werken. Een passende invloed voor de Utrechters kan zijn dat zij alleen goed geïnformeerd willen worden of willen adviseren, dan wel (op onderdelen) mee willen beslissen als belanghebbende en/of samenwerkingspartner, mogelijk zelfs als (mede) opdrachtgever. Vooral als de gemeente bindende afspraken wil maken met (commerciële en maatschappelijke) marktpartijen in de stad, is het belangrijk om eerst bij de direct betrokken Utrechters na te gaan wat zij er van vinden en wat voor hen een passende invloed is. Zoals bij het Stadsakkoord Wonen een gemeente eerst de bijdrage bij de Utrechters zelf moet ophalen, zoals bij de (vertegenwoordigers van) de huurders, de wooncollectieven en de particuliere vastgoedeigenaren. En pas daarna kan de gemeente aan de slag met partijen als woningcorporaties, beleggers en vastgoedontwikkelaars.

⁶ Voorbeeld: om nieuwbouw van duizenden nieuwe woningen in de Merwedekanaalzone te kunnen ontsluiten ontstaan nieuwe routes en wordt de verkeersdruk in de naastliggende Rivierenbuurt veel groter. Dat maakt buurtbewoners en buurtondernemers in de Rivierenbuurt belangrijke belanghebbenden (niveau 6 participatieladder Arnstein, samenwerking) en op dat deel is van hen instemming vereist. Of de nieuwe wijk er moet komen is een besluit van de gemeenteraad, tenzij de impact zo groot gaat zijn (bij meer dan 6.000 woningen?) dat het een groot deel van de stad Utrecht raakt, dan is een bindend referendum in de stad nodig (niveau 8 Arnstein, burgercontrole).

⁷ Enkele voorbeelden: <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/lees/artikelen/2020/Vier-voorbeelden-burgerparticipatie.html>

1.3. Met Utrechters die belang hebben bij een project van de gemeente alle informatie transparant delen, net als met marktpartijen.

Te vaak komt het nu nog voor dat de initiatiefnemer en/of de gemeente niet alle relevante (en niet bedrijfsvertrouwelijke) informatie deelt met alle lokale belanghebbenden. Het voorbeeld bij Houd Rivierenwijk Leefbaar in het project van de nieuwbouwwijk Merwede is wel heel schrijnend. Soms werd vrijgegeven projectinformatie grotendeels zwart gelakt en vaak kwam de informatie (veel) te laat, zodat tijdig reageren door de lokale belanghebbenden niet (meer) goed mogelijk was. Dat moet écht anders. Iedereen heeft recht op dezelfde informatie, gelijktijdig. Ook dat wordt nu nog niet in de gemeentelijke kaders expliciet geborgd. Daar worden alleen procesmatige zaken beschreven, zonder duidelijke algemene kaders vast te leggen, zoals over het transparant en tijdig delen van alle relevante informatie met alle belanghebbenden. Ook dit vraagt een veel striktere omschrijving van zaken door de gemeenteraad van Utrecht, zodat klip en klaar is dat alle enigszins relevante (en niet bedrijfsvertrouwelijke) informatie met alle partijen direct wordt gedeeld.

1.4. Utrechters het recht te geven voorstellen in te dienen die in het project van de gemeente gelijkwaardig worden onderzocht.

In het voorbeeld van Merwede werden dergelijke verzoeken vanuit de buurt niet gehonoreerd of zelfs genegeerd; zoals het verzoek om de verkeersberekening (van belang voor de onderbouw van de extra bruggen) nog een keer door een gezamenlijk te betrekken onafhankelijke derde te laten narekenen. Feitelijk gaat het dan om een evaluatie of onderzoek, (mede) in opdracht van lokale belanghebbenden zelf. De eerder genoemde 'buurtrechten' (LSA) komen deels in dit voorstel c.q. 'recht' terug, namelijk het recht op buurtplanning en het recht op zelfgekozen ondersteuning.

1.5. Gemeenteraad gaat vaker en eerder kaders vaststellen voor (ver)bouwplannen.

In het huidige Utrechts PlanProces wordt te laat en te weinig ruimte geboden voor de gemeenteraad om bepalende kaders vast te stellen voor belangrijke ruimtelijke projecten in de stad.⁸ Nodig is dat belanghebbende Utrechters (bewoners, gebruikers en/of buurtondernemers) aan het begin van elk project de ruimte moet worden geboden om belangrijke eisen in te brengen of eigen plannen voor te stellen. Daarom moet het Utrechts PlanProces zo worden aangepast dat als belanghebbende Utrechters dat in voldoende mate graag willen zij deze eisen en/of plannen bij de gemeenteraad kunnen indienen en de raad vervolgens de ruimte heeft om belangrijke kaders voor een ruimtelijk project vast te stellen voorafgaand aan de ontwerpfase van het project en waar nodig voorafgaand aan de definitiefase van het project; ongeacht het type project (UPP 0 t/m 5), de omvang er van (aantal gebouwen en/of fysieke omvang van het gebied) of een door derden beoordeelde inschatting van de maatschappelijke gevoeligheid van het project.

1.6. Utrechters krijgen bij projecten van de gemeente een beslissende stem, overal waar relevant.

We draaien het om. Niet meer zoals nu Utrechters altijd informeren en soms laten adviseren of heel soms met hen samenwerken en ze een beslissende stem geven, maar het compleet andersom benaderen. Om te beginnen altijd eerst Utrechters, overal waar dat maar enigszins relevant is, een beslissende stem geven. Altijd wél op die onderdelen waar het de essentie van de eigen buurt of het

⁸ Utrechts PlanProces (UPP): <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/ondernemen/bing-beheer-inrichting-gebruik/2019-06-schema-upp-complexe-ruimtelijke-projecten.pdf> Alleen bij Gebiedsontwikkeling (UPP 1) kan de gemeenteraad nu een Programma van Eisen (PvE) vaststellen; bij alle overige plannen (UPP 0 en UPP 2 t/m 5) alleen nog vlak voor de uitvoering.

directe belang van de Utrechters zelf raakt. Alleen als een project van de gemeente overduidelijk geen relevantie heeft voor bijvoorbeeld de direct omwonenden hebben de Utrechters geen beslissende stem en krijgen zij de mogelijkheid om te adviseren of worden zij alleen geïnformeerd. Dat betekent een volstrekt nieuwe aanpak voor de 'participatie' in de stad; inclusief extra financiële middelen en ondersteuning voor Utrechters die participeren, mede om er voor te zorgen dat iedereen mee kan doen, vooral ook degenen die tot nu toe weinig of niet meedoen. In de huidige gemeentelijke kaders is sprake van raadplegen, adviseren of co-creëren (het samen met de gemeente ontwikkelen van een plan), maar nergens wordt nog beschreven wanneer en hoe de Utrechters een beslissende stem hebben. Bijv. bij de aanbesteding van een gemeentelijk project aan marktpartijen gaan Utrechters, waar dat relevant is, deelnemen in de marktselectie, als ook bij het opstellen en vaststellen van functionele programma's van eisen waar het project aan dient te voldoen. Dat alles moet toegevoegd.

1.7. Utrechters stemmen in bindende referenda over belangrijke keuzes.

Één keer in de vier jaar stemmen op raadsleden voor de gemeenteraad is een 'magere democratie'. Aanvullend zijn referenda hard nodig, waardoor Utrechters meer betrokken raken bij de politiek, meer verantwoordelijkheid zullen nemen en zich meer eigenaar gaan voelen van de stad. Belangrijke keuzes bij enkele belangrijke onderwerpen worden in een bindend referendum aan alle Utrechters voorgelegd, bijv. als het gaat over de mate waarin we Utrecht willen laten groeien (in aantallen bewoners) of over grote investeringen in infrastructuur (mobiliteit en huisvesting) of over het huisvesten van grote aantallen vluchtelingen in de stad of over belangrijke aanpassingen in de hoogte van de gemeentelijke belastingen en heffingen. De uitslag is bindend voor de gemeenteraad als de opkomst van de stemgerechtigden Utrechters minimaal 30% is. Een bindend referendum kan plaatsvinden op initiatief van een meerderheid van de gemeenteraad of door een petitie met een verzoek daartoe van minimaal 5.000 kiesgerechtigde Utrechters.⁹ De vraagstelling en het te nemen besluit kan gaan over onderwerpen waarover de gemeenteraad nog geen besluit heeft genomen of dat al wel heeft gedaan. In dat laatste geval zal sprake zijn van een correctief referendum. Overigens, een referendum kan gaan over een onderwerp relevant voor de gehele gemeente maar ook over een onderwerp voor specifiek één buurt of (sub)wijk, waarbij vanzelfsprekend alleen kiesgerechtigde bewoners van die buurt of (sub)wijk wordt gevraagd om een keuze/stem.

1.8. Gekozen burgemeester en wethouders.

Een voordracht van de gemeenteraad voor een nieuw burgemeester gaat vanaf nu alleen nog plaatsvinden op basis van een verkiezing onder alle kiesgerechtigde Utrechters. Daarbij moeten Utrechters kunnen kiezen uit minimaal twee onderscheidende kandidaten. Wethouders worden alleen gekozen als ze ook daadwerkelijk op een kieslijst van een Utrechtse partij hebben gestaan.

1.9. Investeren in een kritische tegenmacht; dus in een gezonde debatacultuur.

Het gesprek of debat over onderwerpen waar grote groepen Utrechters wakker van liggen vindt nu te weinig of soms geheel niet plaats. BBO's die een inspirerend, voor iedereen toegankelijk, altijd

⁹ Aantal kiesgerechtigde Utrechters is ruim 250.000. Dus 5.000 is dan ca. 2%.

respectvol en waar nodig confronterend gesprek/debat willen organiseren worden uitgenodigd om voorstellen te doen. De gemeente zal als partner dit waar nodig gaan ondersteunen.

1.10. Bevorderen van democratisering bij maatschappelijke organisaties en bedrijven.

De democratie is overal nodig; want ook op scholen, bij zorginstellingen, in bedrijven, overal waar mensen samenwerken is het cruciaal om betrokken belanghebbenden directe invloed te geven in het reilen en zeilen van de organisatie. Dat betekent dat de gemeente actief gaat stimuleren dat ondernemingsraden (OR) en medezeggenschapsraden (MR) serieus worden genomen, actief worden ondersteund en worden uitgenodigd om inbreng te hebben. Organisaties die een OR of MR niet transparant en niet actief ondersteunen worden daar door de gemeente op aangesproken. De gemeente zelf geeft het goede voorbeeld.

1.11. Utrechters beoordelen de dienstverlening van de gemeente. De uitslag is bindend.

Alle dienstverlening van de gemeente en ook de dienstverlening van organisaties met een exclusieve opdracht van de gemeente, zoals woningcorporaties en instellingen actief in zorg en welzijn, worden beoordeeld door de Utrechters die er gebruik van maken. Omdat deze 'klanttevredenheid' de beste maat is voor de kwaliteit van de dienstverlening. De uitslag is bindend. Management en bestuur van de betreffende organisaties moeten zich verantwoorden en de uitslag bepaalt (mede) de mate en de wijze van financiering door de gemeente én de hoogte van een bonus of malus voor de (medewerkers en de) verantwoordelijke leidinggevenden.

1.12. Utrechters bepalen zelf wat mooi is, niet een Commissie Welstand.

Nu zijn alleen de 'achtergevels' die niet gekeerd zijn naar openbaar gebied welstandsvrij. Beter is de hele stad welstandsvrij te maken. Utrechters zelf kunnen altijd bezwaar maken op het verlenen van een omgevingsvergunning door de gemeente, ook als het gaat om het uiterlijk van een (nieuw) gebouw. De Commissie Welstand en Monumenten in Utrecht wordt een Commissie Omgevingsvergunningen die het college van burgemeester en wethouders alleen nog adviseert over het uiterlijk van (nieuwe) gebouwen als Utrechters daar bezwaar op hebben gemaakt.

1.13. Nieuwe wethouder voor méér invloed en méér ruimte voor de Utrechters; ofwel een nieuwe wethouder 'democratie en gemeenschap'.

Het organiseren van méér invloed voor Utrechters, meer ruimte en eigenaarschap voor BBO's in de Utrechtse buurten/wijken, als ook het organiseren van betaald werk en een eigen inkomen voor alle Utrechters die kunnen én willen werken vraagt een grondige herziening van vele teams en regels bij de gemeente. Dat kan alleen als dit wordt georganiseerd in een samenhangende aanpak vanuit één visie en één strategie. Dat vraagt om één wethouder die daar gericht mee bezig gaat zijn; een wethouder die de actiepunten gaat realiseren zoals benoemd in de speerpunten 'meer invloed' (1), 'Urechters eigenaar' (3) en 'eigen inkomen' (6); bij voorkeur ook in een gezamenlijke aanpak met de speerpunten 'eerlijke kansen' (4) en 'steunende gemeente' (5).

1.14. Maak Utrechters die wonen in de binnenstad sociaal mede-eigenaar van onze binnenstad.

De bewonersgroep Binnenstad030 pleit al enige jaren voor een gelijkwaardige waardering van de woonfunctie, naast die van de andere functies van de Binnenstad, zoals die voor de horeca, de detailhandel en die voor de maatschappelijke en culturele voorzieningen. Wat EenUtrecht betreft

kan de woonfunctie zelfs leidend zijn voor het inrichten van de Binnenstad, gelet op het enorme belang van het wonen voor de sociale veiligheid en leefbaarheid van de openbare ruimte; waar alle functies weer baat bij hebben.

Net zo belangrijk is het dat het inrichten van de Binnenstad dient te gebeuren in samenspraak met alle gebruikers, dus naast horeca en vastgoedeigenaren, ook met alle bewoners. Om horeca en wonen in een goede balans te brengen en te houden kan horeca alleen uitbreiden (zowel bij het starten van nieuwe locaties als ook bij het 'verruimen' of upgraden van bestaande horecalocaties) als de direct omwonenden in meerderheid kunnen instemmen met de betreffende horecavergunning.

1.15. Het recht om te demonstreren maximaal beschermen.

Het recht om te demonstreren is een belangrijke vrijheid in ons land én het geeft Utrechters ook ruimte op meer invloed. Dat betekent dat een burgemeester altijd het maximale moet doen om een demonstratie overal en altijd mogelijk te maken; zelfs als sprake is van mogelijke 'vijandige reacties en tegendemonstraties'. Onze Grondwet is hierover zeer duidelijk, ook als het gaat over de vraag 'wanneer een demonstratie wel of niet kan plaatsvinden'. Daar kan een lokale gemeente niet echt iets aan toevoegen, behalve dan dat de gemeenteraad er in moet toezien dat de burgemeester op een goede manier uitvoering geeft aan de richtlijnen zoals vastgelegd in onze Grondwet.¹⁰ Alleen in zeer uitzonderlijke gevallen kan de burgemeester beslissen een demonstratie toch te verbieden. Bijvoorbeeld bij een groot risico op geweld, zoals mogelijk in het geval destijds (oktober 2018) van de Pegida demonstratie bij de Ulu-moskee in Lombok (een islamitisch gebedshuis).¹¹ Of bijvoorbeeld als de verkeersveiligheid ernstig gevaar loopt zoals recent (september 2021) mogelijk het geval was bij de demonstraties tegen de QR-code bij restaurant WAKU WAKU.¹² In al die gevallen zal de gemeenteraad na afloop moeten toetsen of de demonstratie terecht door de burgemeester is verboden en er is gehandeld naar de tekst en de bedoeling van de Grondwet.

¹⁰ 'Op grond van artikel 9 van onze Grondwet heeft iedereen het recht om te demonstreren. Dit recht houdt in dat je samen met één of meer personen in het openbaar een mening mag uiten. De inhoud van die meningsuiting doet er, bij de vraag of het mag ja of nee, niet toe. Het recht om te demonstreren is echter geen absoluut grondrecht.' De burgemeester heeft de bevoegdheid om een demonstratie te beperken en in een uiterst geval zelfs te verbieden (1) ter bescherming van de gezondheid, (2) in het belang van het verkeer en (3) ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. 'De burgemeester mag zich niet bemoeien met de inhoud. Sterker nog, als de (controversiële) inhoud van een demonstratie aanleiding geeft tot vijandige reacties en tegendemonstraties, is de burgemeester verplicht om zich in te spannen om de demonstratie toch door te kunnen laten gaan.' Bron: https://www.rug.nl/rechten/recht-en-samenleving/projecten/mag-je-altijd-demonstreren-als-je-het-ergens-niet-mee-eens-bent_

¹¹ Bron: <https://nos.nl/artikel/2255927-pegida-mag-niet-demonstreren-bij-ulu-moskee-in-utrecht>

¹² Bron: <https://www.nu.nl/coronavirus/6159709/demonstratie-bij-waku-waku-moet-van-gemeente-utrecht-naar-jaarbeursplein.html>

2. GEZONDE STAD: elke buurt wél betaalbaar, sociaal, groen, schoon én grenzen aan de groei

Een betaalbare woning. Een groene en fijne buurt. Geen overlast van geluid of smerige lucht. Dat wil iedere Utrechter wél, maar dat kan niet meer. Want ons stadsbestuur maakt Utrecht onbetaalbaar en jaagt een extreem ongezonde groei van de stad na. Dat moet stoppen. Kleinschaligheid in buurten is belangrijker dan grootschalige stedelijke groei. Nodig zijn investeringen in een eerlijke woningmarkt en in meer groen, schone lucht en leefbare straten.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat het in Utrecht gezond wonen, leren en werken is. Niet alleen in tijden van een virusinfectie, maar altijd, elk jaar. In iedere buurt en wijk, niet alleen in de rijkere delen van de stad. Gezond wil zeggen: dat iedere Utrechter in zijn buurt of wijk naar keuze kan (blijven) wonen, in een betaalbare woning, met betaalbare duurzame energie, zonder problematische schulden, met gemeenschappelijke buurtruimtes om elkaar te ontmoeten en te verbinden, sociaal veilig zonder overlast in de buurt en intimidatie op straat, cultureel prettig, in een schone, stille, stralingsveilige en suikerarme buurt. Utrecht oogt weliswaar gezond, maar onderhuids - niet zichtbaar op straat - is de stad ziek. Zo is er een tweedeling tussen rijke en arme(re) buurten, verlaten noodgedwongen veel Utrechters met een lager inkomen de stad, staan kwetsbare bewoners met problematische schulden er vaak alleen voor, maken we te weinig ruimte voor Utrechters om zich met elkaar te verbinden en elkaar waar nodig te ondersteunen en voldoen we te vaak niet aan gezonde normen voor schone lucht, stille woonstraten en een stralingsveilige en suikerarme omgeving. De inzet is om van Utrecht een gezonde stad te maken, niet alleen voor sommige buurten en Utrechters, maar voor iedereen.

ONS VERHAAL

Een stad wordt ongezond als er een te grote ongelijkheid is in inkomens en vermogens, als niet iedereen overal kan wonen, als buurten niet gemengd zijn, als te veel Utrechters te duur wonen, als velen van hen geldstress ervaren door schulden, als er te weinig plekken genoeg zijn om elkaar te ontmoeten en je als burensamen te organiseren, als het te vaak smerig is, luidruchtig en je overal nog tegen suikers aanloopt. Dat is nu te veel en te vaak het geval, vooral als je geen hoog inkomen hebt. Daarmee is sprake van een 'gedeelde' stad en dat is een extra ongezonde stad. Dat ontwricht de samenleving. Daarom is het nodig meer geld als gemeente vrij te maken voor een investering in de 'gezonde stad'. Om te beginnen in een ongedeelde stad, een stad zonder grenzen, waar iedereen vrij kan (blijven) wonen in zijn of haar wijk.

Een gezonde stad vereist ook een stad met een menselijke maat, kleinschalige buurten en een groei die daar rekening mee houdt. Ons stadsbestuur wil per sé groeien van de huidige ca. 358.000 naar 455.000 inwoners in 2040, vastgelegd in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040, afgekort RSU2040.¹³ Dat zijn ca. 60.000 nieuwe woningen, hoofdzakelijk bij te bouwen in enkele nieuwe stadscentra; met stedelijke dichtheden die nergens nog in Nederland voorkomen.¹⁴ Dit terwijl er genoeg voorbeelden zijn die laten zien dat heel dicht op elkaar of intensief boven elkaar wonen niet bijdraagt aan een leefbare buurt.¹⁵ Steeds meer kritische experts in de bouwwereld laten weten dat hoogbouw het sociale en fysieke klimaat zelfs verziekt.¹⁶ Dus die onbegrensde groei moet van tafel.

Maar volgens het stadsbestuur is die extreme groei nodig voor een betaalbare stad. Dat is echt onzin. Het tekort aan woningen op de markt heeft op zich weinig of géén directe oorzaak-gevolg relatie met de woningprijzen. Dat kun je in menig onderzoek nalezen, o.a. in die van De Nederlandsche Bank.¹⁷ Meer bijbouwen zorgt niet voor lagere prijzen, eerder voor hogere prijzen! De enorme prijsstijgingen van huur en koop worden vooral veroorzaakt door de steeds grotere financieringsruimte van kopers en huurders op de woningmarkt én omdat de overheid deze woningmarkt te vaak en te veel z'n gang laat gaan en echt veel te weinig harde en afdwingbare (prijz)eisen stelt. Daar zit de crux en daar moeten we iets aan gaan doen. Als het aan EenUtrecht ligt gaan we dat gericht aanpakken.

¹³ RSU2040. Bron: <https://omgevingsvisie.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zz-omgevingsvisie/koers/2021-07-RSU2040.pdf>.

Deze RSU2040 is met de kleinst mogelijke meerderheid vastgesteld door onze gemeenteraad met 24 voorstemmers van CU, GroenLinks en D66 en 21 tegenstemmers. Bron: <https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Utrecht/dedcc939-ae80-46dc-a5b4-c980f12c082b>.

¹⁴ De nieuwe wijk Merwede staat model voor deze aanpak van nieuwe stadscentra. Op de Merwedekanaalzone (deelgebieden 4, 5 en 6) komen 10.000 woningen op een oppervlak van ca. 65 hectare ofwel een woningdichtheid van ca. 154 woningen per hectare. Deelgebied 5 is 24 hectare en bevat in de plannen 6.000 woningen, wat zelfs uitkomt op een extreem hoge woningdichtheid van ca. 250 woningen per hectare. Dat komt nergens nog voor in Nederland. Vanaf 25 woningen per hectare noemen we een wijk al zeer sterk stedelijk (CBS). De hoogst gemeten dichtheid in Nederland is op dit moment (2021) die van het Olympisch Kwartier in Amsterdam met 148 woningen per hectare (Onderzoek naar leefruimte in steden; Bouwfonds NAW dossier #39). Het ambitieuze stedenbouwkundige plan voor de Sluis buurt (Amsterdam) komt uit op ca. 200 woningen per hectare (2017).

¹⁵ Het RIVM heeft vastgesteld dat het leven in de Randstad vijf jaar wordt verkort door stress, geluidsoverlast, ongezonde lucht en de opwarming van binnenstedelijke gebieden. Bron: <https://www.ad.nl/opinie/superhoogbouw-funest-voor-ieders-gezondheid~ae29bd1c/>

¹⁶ Architect en stedenbouwkundige Leo Q. Onderwater stelt dat leven in de Randstad gelijk staat aan het roken van 10 à 15 sigaretten per dag. Wageningen University Research heeft in 2011 vastgesteld dat de luchttemperatuur in Rotterdam door alle hoogbouw op warme zomerdagen 7 graden hoger is dan in de omgeving. Dat zorgt voor een slechtere luchtkwaliteit.

Bron: <https://www.welingelichtekringen.nl/gezond/1269818/mensen-in-de-randstad-leven-gemiddeld-vijf-jaar-korter.html>

¹⁷ De Nederlandsche Bank, 16 juli 2020: Huizenprijs hangt meer samen met financieringsruimte koper dan met woningtekort (1945-2020). Bron: <https://www.dnb.nl/actueel/algemeen-nieuws/dnbulletin-2020/huizenprijs-hangt-meer-samen-met-financieringsruimte-koper-dan-met-woningtekort/>

Een stad wordt ook ongezond als Utrechtse buurten geen eigen gezicht meer hebben of houden. Zuilen is Zuilen, Vleuten is Vleuten en Lunetten is Lunetten; dat zijn **Stadsdorpen** met een eigen naam en gezicht (identiteit), een eigen geschiedenis en verhaal (wortels) en een eigen menselijke maat (niet te groot, niet te klein). Een Stadsdorp versterkt het onderlinge gevoel van samen één buurt zijn, elkaar eerder opzoeken en elkaar eerder ook daar waar nodig ondersteunen en je samen inzetten voor een veilige en prettige buurt. Stadsdorpen zorgen zo samen voor een gezonde stad.

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVEROORSTELLEN

Gezonde kleinschalige groei

2.1. Gezonde stad, dus een gezonde stedelijke groei die past bij bestaande buurten.

Stel nadrukkelijk grenzen aan stedelijke groei, bijv. door alleen die groei mogelijk te maken die nodig is voor het huisvesten van Utrechters die hier werken, studeren en willen blijven wonen. Dat is niet wat het stadsbestuur nu wil. Zij streven naar een megalomane groei met minimaal 60.000 woningen en 100.000 nieuwe inwoners er bij tot 2040. Daarmee kiest het stadsbestuur voor een 'versteende' metropool met grootschalige stedelijke groei, metrolijnen en heel veel woningen propvol op elkaar met stedelijke dichtheden die nergens nog in Nederland voorkomen, waar huizen eerder duurder worden dan goedkoper. Het moet en kán anders. Bestaande afspraken hierover met het Rijk moeten herzien. Als we willen kan Utrecht kleinschalig groeien en volstaan met een gezonde 'natuurlijke groei' van onze stad tot 2040 van maximaal 10.000 tot 15.000 nieuwe woningen (en ca. 30.000 nieuwe inwoners). Alleen zo blijft Utrecht betaalbaar, groen en leefbaar.

Metrolijnen zijn alleen nodig in Utrecht als de stad blijft kiezen voor een megalomane groei van nog eens 100.000 inwoners erbij tot 2040; ofwel een complete nieuwbouwwijk erbij met de omvang van het nieuwe Leidsche Rijn en vergelijkbaar met een complete stad als Delft. En dat moet dan ook nog eens tussen bestaande woningen en buurten ingebouwd worden - in 20 jaar tijd, sneller dan de bouw van Leidsche Rijn in open agrarisch gebied. In plaats van miljarden te investeren in metrolijnen kan dat geld beter geïnvesteerd in het verbeteren van de leefbaarheid van bestaande buurten, in een gezonde betaalbare groene en duurzame groei van de stad én in het zo veel mogelijk verdiept aanleggen van de bestaande Noordelijke Randweg Utrecht zodat de bewoners in Overvecht over een aantal jaren geen 'autobaan op palen' achter de deur krijgen met alle stank en overlast van dien.

Stedelijke groei is belangrijk voor het bieden van huisvesting aan specifiek Utrechters die hier werken, studeren of willen blijven wonen. **De stedelijke groei moet wél passen bij bestaande buurten: ofwel een 'buurtgerichte groei'.** Dus kleinschalig op meerdere plekken in de stad woningen bijbouwen, met beperkte milieuvriendelijke bouwhoogtes van 30 tot max. 50 meter. Binnenstedelijk bouwen versterkt namelijk kleine voorzieningen in bestaande buurten én maakt goedkoper gebruik van bestaande infrastructuur. Zo bloeit een buurtwinkelcentrum op, ontstaat een grotere diversiteit van bewoners in een buurt of groeien bestaande buurtlocaties voor bijv. ontmoeting, sport of cultuur (nog meer) uit tot belangrijke lokale plekken voor bewoners en buurtondernemers.

Pas als alle mogelijkheden in de stad zelf zijn benut komen groene locaties direct buiten de stad in beeld als potentiële bouwlocatie, zoals de polder Rijnenburg. In deze polder moet het ‘groen’ niet verdwijnen, maar het mag dus wél als de woningnood er om vraagt én als we met bijv. zonnepanelen (géén windmolens) als stad zo kunnen bijdragen aan de benodigde klimaat neutrale energietransitie.

2.2. De kleinschalige buurt als basis van de stad.

Kleinschaligheid in buurten is belangrijker dan grootschalige stedelijke groei. In die nieuwe visie voor Utrecht (2040) gaan we uit van de bestaande buurten als basis van de stad. De kleinschalige buurt is daarmee ook leidend voor de verdere ontwikkeling van onze stad. De ‘buurtstructuur’ is daarin ook belangrijker dan die van de zogenoemde groenstructuur of de mobiliteitsstructuur. Op buurt, stadsdorp of (sub)wijkniveau moeten lokale gemeenschappen zich namelijk kunnen ontwikkelen en versterken; want een gezonde buurt zorgt voor een thuis voelen, meer begrip, elkaar ondersteunen en een prettig en veilig samenleven. De buurten samen zijn een netwerk die één Utrecht maken.

Wonen

2.3. Betaalbare woningen door striktere (prijs)eisen woningmarkt.

Utrecht gaat nog niet ver genoeg in het begrenzen van de woningmarkt. Strengere regels op o.a. zelfbewoning en anti-speculatie zijn hard nodig. Zelfbewoningsplicht is sinds kort (2020) vereist voor woningen tot € 307.400, als ook een anti-speculatiebeding van 5 jaar. Dat moet strenger, bijv. door de zelfbewoningsplicht bij koop toe te passen op alle woningen; als ook voor alle huurwoningen en het anti-speculatiebeding voor kopers te verlengen naar 10 jaar (mogelijk afbouwend). Daarnaast zal het nodig zijn voor alle huur- en koopwoningen maximale huur- en (ver)koopprijzen vast te stellen. Als een verhuurder verhuurt boven dat maximum verliest deze zijn vergunning om te verhuren of dient deze een veel hogere OZB te betalen. Als een koper koopt boven het vastgestelde maximum wordt nadien een veel hogere OZB berekend.

Met het vaststellen van maximale huur- en (ver)koopprijzen voor alle woningen – in elke buurt en voor elk bestemmingsgebied en bij elk nieuwbouwproject – zal de gemeente tegelijkertijd ook op een effectieve manier de grondspeculatie van projectontwikkelaars en vastgoedeigenaren en -beleggers kunnen tegengaan, laat staan dat de gemeente zelf als grondspeculant de prijzen van woningen onnodig (verder) opdrijft; zoals in de afgelopen jaren op een volstrekt verkeerde manier is gedaan in bijvoorbeeld de ontwikkeling van nieuwbouw op de Merwedekanaalzone.¹⁸

2.4. Naast beschermen van sociale en midden-huur, méér ruimte bieden voor sociale koop.

Utrecht zet nu te veel in op de ‘dure’ sociale huur (dat moet blijkbaar stijgen van 32% nu naar 35%?) en veel te weinig op de ‘goedkopere’ (sociale) koop. Kopen is nu (zeker de komende twee decennia) veel goedkoper dan huren en waarom Utrechtse met lagere inkomens laten wonen in de duurste woonoplossing: die van de huur? Stimuleer bijv. het aankopen van de eigen (sociale) huurwoning en bevorder waar mogelijk allerlei vormen van sociale koop (dat deel kopen wat je kunt betalen).

¹⁸ Zie ook het artikel hierover in de Nieuwe Utrechtse Krant (NUK) d.d. 7 oktober 2021: <https://denuk.nl/ontmaskert-de-utrechtse-raad-vandaag-het-eigen-stadsbestuur-als-grondspeculant/>

De gemeente gaat daarom actief de huurders in de sociale huursector, die dat willen, ondersteunen in het kunnen kopen van een sociale huurwoning. Hierover maakt de gemeente bindende afspraken met alle Utrechtse woningcorporaties. Bijvoorbeeld met aantrekkelijke varianten van sociale koop van huurwoningen (bijv. met kortingsregelingen bij de aankoop) en eerste recht van koop (bij verkoop van de sociale huurwoning door de woningcorporatie).

Het verkopen van sociale huurwoningen mag alleen als sprake is van een 'sociale koop'; ofwel als de koper een beperkt inkomen en budget heeft én is aangewezen op een goedkope(re) koopwoning. Dat zal vaak het geval zijn voor de huurder zelf die dus de ruimte moet krijgen om zijn eigen sociale huurwoning te kunnen kopen. Als er geen sprake is van een sociale koop mag de sociale huurwoning dus ook niet worden verkocht.

Ten slotte kan sociale koop ook plaatsvinden als bewoners (huurders én kopers) gezamenlijk een woongebouw of cluster van woningen/appartementen kopen, deze al dan niet ook zelf (laten) bouwen of door de woningen 'over te kopen' (als huurders) van bijv. een woningcorporatie. Dan kan het gaan om een volledige koop of een gedeeltelijke (sociale) koop of door bijv. gezamenlijk als huurders alleen het dagelijks onderhoud zelf te organiseren. De gemeente gaat deze vormen zeer actief ondersteunen, o.a. waar nodig door de betreffende woongroepen en/of coöperatieven bijv. te voorzien van deskundige begeleiding, garantiestellingen en/of netwerken.

2.5. Meer betaalbare woningen door bestaande (woon)ruimte beter te benutten.

Utrecht bestraft i.p.v. belooft nu nog het delen/splitsen van woningen. Grote woningen meer en beter kunnen 'delen' zorgt voor meer en goedkoper aanbod. Het splitsen (in appartementen) en omzetten (in kamers) van woningen is nu een kostbare zaak. De omgevingsvergunning hiervoor moet veel eenvoudiger en goedkoper; wel met strikte eisen aan bewoning en zorg voor de leefomgeving. Het wordt dus makkelijker om een woning kadastraal te splitsen, zolang er geen zwaarwegende bezwaren tegen zijn vanuit de buurt (de omwonenden).

Datzelfde geldt ook voor het stimuleren van het verhuren van kamers in (grote) woningen (maximaal 50% van de eigen woning), o.a. door de regels rondom (onder)verhuur van delen van de eigen woning te vereenvoudigen. Hierdoor zullen veel - vaak oudere (soms eenzame) alleenstaanden in voor hen grote woningen - ook weer veiliger en prettiger kunnen wonen. Zo ontstaan ook veel meer kleine (deel)woningen voor de snel groeiende groep van alleenstaanden, onder wie veel starters, jongeren en/of studenten.

Utrechters, onder wie veel alleenstaande ouderen, die in een voor hen te grote woning wonen moeten maximaal de ruimte krijgen om te verhuizen – als zij dat zelf graag willen – naar een kleinere (meer passende) woning: 'van groot naar beter'. Daardoor worden ook ruimtes in de stad beter benut. De gemeente stimuleert dit maximaal en waar nodig worden daarvoor de voorrangregels aangepast.

Daarnaast moeten alle leegstaande gebouwen, waaronder lege kantoorpanden en ruimtes boven winkels, maximaal beschikbaar komen voor woningen; waar nodig onder druk van de gemeente.

2.6. Maak ruimte voor kleinschaliger én goedkoper bouwen.

Utrecht gaat uit van te veel grootschalige nieuwbouw. Kleinere projecten zijn makkelijker, goedkoper en beter in te passen (óók voor de burenl!). Grootschalig nieuwbouwen vraagt plaatselijk om enorme aanpassingen van voorzieningen, terwijl kleinschalig 'tussendoor' enkele woningen tussenvoegen veel beter gebruik maakt van (de grenzen van) bestaande voorzieningen. Dus kleinschalig verdichten is beter dan (veel te) duur grootschalig verdichten of compleet nieuw bouwen in de 'polder'. Een andere belangrijke 'prijsremmer' is door slim te bouwen, namelijk met gestandaardiseerde woningen op 'bestelling'. Zo ontstaat tegelijkertijd een grotere verscheidenheid van woningen in een straat en worden buurten minder eentonig.

2.7. Ongedeelde stad, alle buurten zijn betaalbaar voor alle inkomens.

Elke buurt of (sub)wijk heeft minimaal 20% goedkope 'sociale' woningen (huur en koop), minimaal 20% woningen in het middensegment (huur en koop) en maximaal 40% dure woningen (huur en koop), bij voorkeur zo veel mogelijk verspreid over alle buurten in die (sub)wijk; tenzij er hele goede redenen zijn om hiervan af te wijken. Studenten wonen dus niet alleen op de Uithof maar verspreid over de hele stad, in de toekomst ook in de nieuwbouwwijk Merwedekanaalzone.

Als er in een buurt of (sub)wijk minder dan 20% goedkope woningen zijn (huur én koop) mag er in die buurt of (sub)wijk alleen goedkoop c.q. sociaal worden bijgebouwd; dus in beginsel 100% sociale huur én sociale koop erbij. Datzelfde geldt ook voor de 20% woningen in het middensegment. In alle andere buurten of (sub)wijken geldt dat er 20 tot 40% goedkope woningen (sociale huur en sociale koop) en 20 tot 40% woningen voor het middensegment moeten worden bijgebouwd, afhankelijk van de situatie per wijk. Voor heel Utrecht geldt dat we in de komende jaren vooral extra woningen goedkoop en middensegment nodig hebben én bij alle nieuwbouw samen zullen moeten inzetten op minimaal 40% goedkope woningen (huur én koop) en minimaal 20% middensegment erbij.

Bij elk nieuwbouwproject en elke renovatie waarbij woningen vrij komen stelt de gemeente dwingende eisen vast voor de te realiseren minimum percentages goedkoop/sociaal en middensegment. Het onderscheid tussen huur en koop is hierin minder relevant. Daarmee wordt Utrecht een ongedeelde stad en bereikbaar voor elke Utrechter, ongeacht zijn of haar inkomen.

2.8. Maximaal ruimte voor gezamenlijk wonen.

Allerlei woonvormen, waarin Utrechters gezamenlijk een gemeenschappelijke ruimte delen, worden extra ondersteund en waar mogelijk krijgen zij met voorrang ruimtes toegewezen. Zodoende ontstaat ruimte voor de vele wooncollectieven en wooninitiatieven (van bijvoorbeeld ouderen of groepen migranten) om samen - in een eigen gekozen vorm - te gaan wonen.

2.9. Terugkeergarantie Utrechters.

Als iemand langer dan 10 jaar in Utrecht heeft gewoond is er een terugkeergarantie en kan zo iemand altijd met voorrang - waar dat mogelijk is - (terug) verhuizen naar een nieuwe woning in de stad. Op die manier kunnen Utrechters (opnieuw) wonen in de stad waar zij zijn 'geworteld'.

2.10. Gemeente wordt woningmarktmeester.

Makelaars (huur en koop) hebben al ruim 20 jaar alle ruimte om te handelen. Hoe zij makelen wordt steeds 'vrijer' en gebeurt steeds meer achter 'gesloten deuren'. Biedingen zijn niet meer transparant,

zonder aankoopmakelaar kom je er bijna niet meer tussen en de courtages zijn hoger naarmate de prijzen stijgen. Als in de komende jaren de vergunning weer wordt ingevoerd voor het beroep van makelaars biedt dat de gelegenheid voor de gemeente om weer eisen te kunnen stellen aan de makelaar als het gaat om bijv. courtages, transparantie, concurrentie en het niet bij opbod verkopen van woningen. Houdt de makelaar zich niet aan de regels dan verliest deze zijn/haar vergunning. Vooruitlopend op die landelijke regeling kan de gemeente Utrecht alvast proefdraaien.

2.11. Elke bewoner wordt gesteund in het betaalbaar verduurzamen van zijn/haar woning.

Een groot deel van de woonlasten zijn energielasten. De gemeente gaat alle bewoners die dat willen, actief ondersteunen bij het verduurzamen van de eigen woning, bijvoorbeeld door het deels subsidiëren van de aankoop van zonnepanelen op de eigen woning of op nabijgelegen vastgoed. Daarnaast biedt de gemeente alle daken die zij in eigendom heeft actief aan aan Utrechtse buurtinitiatieven voor het opwekken van zonne-energie. Daarmee stimuleert de gemeente dat Utrechters zichzelf kunnen voorzien van energie. Tegelijkertijd zet de gemeente zich er voor in dat de opbrengsten er van ook daadwerkelijk bij deze Utrechters terecht komen.

Gezondheid en welzijn

2.12. Het saneren van problematische schulden bij Utrechters.

De gemeente gaat als regisseur sneller en effectiever (met alle schuldeisers) problematische schulden bij Utrechters saneren en neemt waar mogelijk de schulden van hen over, zodat zij alleen nog met de gemeente als (nieuwe) schuldeiser tot een oplossing hoeven te komen. Dat is extra hard nodig omdat deze schulden ziekmakend zijn en het merendeel van de schulden veelal wordt veroorzaakt door schuldeisers zelf (met overheidsdiensten en overheidsbedrijven vaak ook nog als grootste schuldeisers). Utrechters met een huurachterstand komen eerst in de schuldhulpverlening en pas daarna, als die hulpverlening geen enkele soelaas biedt, is een huisuitzetting zo mogelijk aan de orde.

De stijgende energieprijzen zijn voor veel Utrechters 'de druppel die de emmer doet overlopen'. Een te lang niet betaalde energierekening vergroot niet alleen de reeds bestaande financiële problemen maar leidt vaak ook tot het afsluiten van gas en elektra door de energieleverancier. Dat moet door de gemeente worden voorkomen door hierover afspraken te maken met de energieleveranciers, waar nodig de energierekening deels over te nemen of door tijdelijk een deel van de energierekening te betalen – als daarmee problematische schulden kunnen worden voorkomen (of beperkt).

2.13. Gezamenlijk maken we leefregels en waar nodig gaan we dwingend handhaven.

Urechters en gemeente komen gezamenlijk tot de 'Utrechtse leefregels'. Dan gaat het over: 'hoe gaan we met elkaar om', op straat, op school en op het werk. Bijvoorbeeld dat we elkaar eerst een vraag stellen in plaats van te oordelen, dat groeten altijd mag, we elkaar niet beledigen - laat staan intimideren - en dat we de nachtrust van onze burens respecteren. Waar nodig worden deze leefregels vertaald in gemeentelijke (politie)verordeningen. Zo wordt op straat onbeschoft en intimiderend gedrag niet getolereerd en altijd direct en hard aangepakt. Daders riskeren een boete en komen met naam en delict op de website van de gemeente. Direct een gebiedsverbod voor de

dader bij ernstige intimidatie en hinderlijke overlast. Zoals bij bedreigingen, vandalisme en stalking, zowel in de eigen straat en buurt als ook op bijvoorbeeld schoolpleinen en sportvelden.

2.14. Ondersteunen van buurtruimtes, overal waar de buurt dat wil.

Een open en voor iedereen toegankelijke buurtruimte zorgt voor de nodige verbinding in een buurt en kan de plek zijn om samen te komen, voor buurtsport, cultuur, debat of om elkaar waar nodig als burens te ondersteunen. Dat kan in de vorm van een trefcentrum, een buurt(werk)kamer of sociaal-cultureel buurthuis; wél altijd passend bij de buurt én in beheer bij buurtbewoners zelf. Soms zijn er nu wel voldoende buurtruimtes in een buurt, maar vaker niet of véél te weinig. Daarom is het zaak dat de gemeente – overal waar een buurt of buurtgroep dat wil – het openen of versterken van een (nieuwe) buurtruime stimuleert en ondersteunt. Belangrijk is wel dat de buurtruimte open staat voor in ieder geval alle buurtbewoners en buurtondernemers, gericht is op in ieder geval ontmoeting en verbinding en bij voorkeur wordt beheerd door een eigen buurtorganisatie (BBO). De ondersteuning bestaat waar nodig uit deskundig advies, financiële ondersteuning en het vinden of verkrijgen van de buurtruimte zelf. Elke buurt (of buurtje) heeft recht op minimaal één passende eigen buurtruimte.

2.15. Meer buurtcultuur en investeren in prettige buurten of Stadsdorpen.

Investeer in cultuur, maar dan vooral in buurtcultuur. Buurtcultuur verbindt mensen en dat zorgt voor prettige(re) buurten waar de Utrechters met plezier willen en kunnen wonen. Elke buurt of wijk kan extra investeren in activiteiten voor buurtcultuur. Elke buurt (of subwijk) krijgt - als zij dat zelf graag wil - ook alle ruimte (en benodigd budget) om zich te versterken als 'Stadsdorp' waarbij extra budget wordt vrijgemaakt voor investeringen in de eigen identiteit, het eigen verhaal en karakteristieke (kunst)objecten van de buurt. Een buurt en de eigen straat heeft baat bij een mooie aangeklede en fleurige openbare ruimte, dus ook extra budget voor bijvoorbeeld muurschilderingen, vaste buurtbanken en (buiten)eettafels. Dus wél extra budget – waar nodig – voor buurtcultuur, maar niet voor zogenaamde 'stedelijke cultuur' waar het grootste deel van de Utrechters geen belangstelling voor heeft of geen toegang toe heeft (te weinig toegankelijk of te veel 'witte' cultuur).

2.16. Meer ruimte voor buurtsport

Sport- en beweegactiviteiten in buurt en straat brengen bewoners bij elkaar, het zorgt voor een sociaal netwerk vlakbij huis én is goed voor ieders gezondheid. Utrechters die niet gemakkelijk sporten gaan dat eerder doen als er laagdrempelige sport/beweegactiviteiten zijn 'om de hoek'. Daarom is het belangrijk extra in te zetten op buurtsportcoaches die de buurtsport stimuleren en ondersteunen; te organiseren vanuit een buurtcentrum, een schoolgymzaal, plein of park. Samen sporten kan ook een begin zijn van een grotere zelfredzaamheid en 'sterkere' straten en buurten.

Gezond leefmilieu

2.17. Overal in de stad is de straat schoon.

Het is cruciaal dat alle straten schoon zijn én niet alleen in de 'witte' wijken, maar in álle wijken. Dat betekent dat er extra moet worden geïnvesteerd in het elke dag schoon krijgen en houden van elke straat in de stad. Vuile straten, kapotte ramen, afval gestort naast een afvalcontainer, het zorgt voor 'wanorde'. Dat leidt allemaal tot meer wangedrag, nog meer vuiligheid, meer overlast en meer kleine

criminaliteit.¹⁹ Vandaar dat het zo belangrijk is om als gemeente – samen met en vaak op initiatief van bewoners en buurtondernemers – de stad héél schoon te houden. Dat kan o.a. door hogere boetes uit te delen aan degene die de stad vervuult, het ophalen van afval te verbeteren, te zorgen voor beter afvalcontainers en burgerinitiatieven te steunen die de straat schoon houden.

2.18. De hondenbelasting niet afschaffen; wel verlagen.

In Utrecht betalen hondenbezitters terecht een hondenbelasting ofwel een zogenoemde ‘blaftaks’. Dat moet zo blijven, want honden vragen ruimte en kunnen zorgen voor overlast (incl. hondenpoep). Wel moet deze hondenbelasting worden verlaagd omdat de huidige hoogte niet in verhouding staat tot de kosten die de gemeente extra moet maken én juist kwetsbare Utrechters die behoefte hebben aan een huisdier niet onnodig te veel moeten betalen voor een hond.²⁰

2.19. Alle woonstraten zijn stil.

In woongebieden moet je altijd 's nachts (23:00 tot 07:00 uur) rustig kunnen slapen en overdag en in de avond ongestoord in je tuin of op de stoep een gesprek kunnen voeren. Dus geen geluidshinder van verkeer, buitenevenementen, burens of luidruchtige voorbijgangers. Dat moet gelden voor alle woonstraten, zowel in de binnenstad als voor alle andere (buiten)wijken. Allereerst wordt ingezet op het verminderen van het verkeerslawaai tot maximaal 55 decibel (dB), dit door het direct invoeren van een maximum snelheid op alle wegen van 30 km, inclusief doorgaande stadswegen.²¹ In Utrecht bestaan voor buitenevenementen nu nog hele soepele geluidsnormen, namelijk maximaal 80 tot 90 decibel, uitgedrukt in dB(A).²² Deze normen moeten veel strenger, zodat je in de woning (met een geluidsisolerende gevel van minimaal 10 decibel) elkaar in een gesprek nog wel kunt verstaan (bij een geluidsniveau binnen van 55 decibel kan dat dan nog net goed). Dat betekent dat bij evenementen de geluidsoverlast op de gevel niet mag uitkomen boven de 65 dB(A), met uitzondering van enkele beeldbepalende evenementen, met een norm op 75 dB(A).²³ Dat is dus ruim 30 keer stiller dan nu (elke 3 decibel lager is 2x stiller).

Ten slotte moet de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) in Utrecht worden aangescherpt, zodat de politie en waar nodig de burgemeester effectiever kan handhaven op o.a. het bewaken van een goede nachtrust. Nu nog veel te vaak worden Utrechters wakker gehouden door (tuin)feestjes bij de

¹⁹ Gronings onderzoek (RUG, 2008) leverde het bewijs voor de zogeheten ‘Broken windows theory’, namelijk dat een wanordelijke omgeving mensen aanzet tot wanordelijk gedrag. Deze theorie is in New York jaren geleden aan de praktijk getoetst (1982). In buurten die letterlijk waren schoongeveegd, werd nadien veel minder kleine criminaliteit gepleegd. Bron: <https://www.pzc.nl/overig/onderzoekers-wanorde-zet-aan-tot-wangedrag~af08d032/>

²⁰ Het aantal gemeenten met een hondenbelasting neemt jaarlijks af, maar nog steeds heeft 61,9% van de gemeenten er één (2018). De gem. hondenbelasting in heel Nederland is € 41,64 voor de eerste hond en € 67,51 als alleen de gemeenten met hondenbelasting worden meegerekend. In Utrecht is de hondenbelasting € 74,52 voor de eerste hond. Bron: <https://www.kortingscode.nl/hondenbelasting-nl>

²¹ Met maximaal 30 kilometer per uur worden (woon)straten niet alleen stiller, maar ook veiliger, beter oversteekbaar en schoner. Veel woonstraten komen nog boven de 55 decibel uit, gemeten en berekend op basis van een etmaalgemiddelde over de dag, de avond en de nacht, de L(den). Volgens enquêtes van de gemeente heeft 61% van de woningen in Utrecht een geluidsbelasting op de gevel van meer dan 55 decibel. Zodoende heeft 16% van de Utrechters hinder van verkeerslawaai, 7% zelfs ernstige hinder en 2% kan er niet van slapen.

²² Beleidsregel voor geluidsnormen bij buitenevenementen in Utrecht (2009): gemiddeld over 2 minuten is een geluidsniveau toegestaan van maximaal 80 dB(A) en 95 dB(C) aan de gevel van een woning. Bij beeldbepalende evenementen is nu nog maximaal 90 dB(A) en 105 dB(C) aan de gevel van een woning toegestaan. De dB(A) werkt niet goed bij metingen tijdens muziek met veel lage tonen. Dan is het beter om te werken met dB(C)-normen. De meeste mensen ervaren namelijk de lage tonen als grootste overlast.

²³ In Rotterdam geldt voor buitenevenementen een geluidsnorm buiten op de gevel van 65 dB(A) tot 75 dB(A), afhankelijk van het aantal bezoekers. In Amsterdam is het 75 dB(C) c.q. 60 dB(A) bij evenementen zonder muziek, 85 dB(C) c.q. 70 dB(A) bij evenementen met muziek en 95 dB(C) c.q. 80 dB(A) bij bijzondere evenementen zoals Koningsdag. Beide steden zijn vele malen strenger dan Utrecht met geluidsnormen van 95 dB(C) c.q. 80 dB(A) bij evenementen en 105 dB(C) c.q. 90 dB(A) bij bijzondere evenementen.

buren of luidruchtige voorbijgangers op weg naar huis. Daarom wordt in de APV een artikel opgenomen waarin wordt vastgelegd dat het in alle woonstraten volledig stil moet zijn tussen 23:00 en 07:00 uur (ofwel een geluidniveau van maximaal 35 dB(A) binnen in de woning, dus met een gevelisolatie van gemiddeld 15 dB is dat maximaal 50 dB(A) buiten op de gevel). Overdag en in de avond geldt dat je in woonstraten buiten nog gewoon met elkaar een gesprek moet kunnen voeren (ofwel een geluidsniveau van maximaal 55 dB(A) buiten, vergelijkbaar met het gewenste niveau voor verkeersgeluid).²⁴

2.20. Stralingsveilige woongebieden.

Kritisch onderzoeken of alle straten en buurten wel stralingsveilig zijn. Op basis daarvan waar nodig strengere eisen stellen aan nieuwe masten voor mobiel dataverkeer.

2.21. Eerste suikerarme stad van Nederland.

Nicotine is op de weg terug, maar suiker is overal nog aanwezig. Suiker is een hoofdschuldige voor het ongezonde leven van veel Utrechters. Dat is niet alleen een zaak van mensen zelf, maar vooral ook een zaak voor de gemeenschap en de gemeente. Daarom neemt de gemeente het initiatief voor het maken van afspraken met organisaties en bedrijven over het 'suikerarm' maken van de stad. Er komt gerichte voorlichting over suikerarm eten en drinken en een suikerarme catering bij o.a. de gemeente en op scholen. Op scholen worden daar actief leerlingen en ouders bij betrokken (o.a. via de leerlingenraden, ouderraden en medezeggenschapsraden).

Veiligheid

2.22. Veilige straten en buurten; met buurtpreventie en waar nodig met extra camera's.

Utrechters voelen zich steeds onveilig. ²⁵ De gemeente ontkent dit en wijt het aan een toenemend 'gevoel' van onveiligheid bij de Utrechters zelf, mede door de aandacht voor incidenten in de media. De werkelijkheid is anders en daarom zijn extra maatregelen nodig. Een cruciaal middel om sociale veiligheid op straat en in de eigen buurt te vergroten is persoonlijk toezicht; georganiseerd door de gemeente én door burgers zelf. De gemeente moet zorgen voor een grotere inzet en aanwezigheid van wijkagenten ofwel 'meer blauw op straat' (veiligheid/openbare orde) én elke wijk een eigen BOA, een buitengewoon opsporingsambtenaar (leefbaarheid/overlast).

Burgers in Utrecht organiseren in tientallen buurten al WhatsAppgroepen (Utrecht Alert); sinds 2018 ook via de Veilige Buurt App. ²⁶ Buurtbewoners signaleren via de App onveilige situaties en alarmeren elkaar en waar nodig de politie. De gemeente kan en moet dat veel beter ondersteunen. Dat geldt ook voor de beperkte aanwezigheid in Utrecht van zogenoemde buurtpreventieteams, zoals de 'buurtvaders' en de 'buurtmoeders', die in groepen overlast gevende burens aanspreken. Dit is een

²⁴ Erg stil is een geluidniveau van 30 dB(A), vergelijkbaar met fluisteren in een bibliotheek. Stil is 40 dB(A), van vogels bij zonsopkomst. Rustig is 50 dB(A), lopend door het bos. Indringend is 60 dB(A), zoals bij een normaal gesprek. Storend is 70 dB(A), het geluid van verkeer op de snelweg. Gevels isoleren vaak minimaal 10 dB (bij slecht geïsoleerde woningen) tot ca. maximaal 20 dB (veelal bij nieuwe woningen).

²⁵ Aantal Utrechters dat zich (wel eens) onveilig voelt neemt in de afgelopen tien jaar voortdurend toe (WistUdata/Utrecht Monitor 2011-2019): van ca. 25% in 2011, ca. 33% in 2016 naar ca. 40% in 2019. Utrechters voelen zich onveilig; meestal omdat zij overlast ervaren van bijvoorbeeld dronken mensen op straat, rondhangende jongeren, drugshandel of van buurtbewoners.

²⁶ Utrecht Alert: <http://utrechtalert.weebly.com/alertgroep.html>. Een goed voorbeeld is de whatsappgroep in Tuindorp, waar het aantal fietsdiefstallen afneemt omdat bewoners nu in staat zijn een gestolen fiets te onderscheppen voordat deze uit de buurt verdwijnt.

effectieve bewezen aanpak.²⁷ De gemeente kan en moet ook veel meer buurtpreventie waar nodig stimuleren en ondersteunen.

Camera's zorgen aantoonbaar ook voor meer (sociale) veiligheid op straat. In Utrecht blijkt dat uit het voorval in Geuzenwijk (Zuilen) waar na het weghalen van twee tijdelijke camera's ineens de overlast direct weer terug was.²⁸ Op dit moment geldt in Utrecht een maximum van 81 camera's (waarvan 75 vaste camera's) voor het beschermen van de openbare orde en het verbeteren van de veiligheid op straat.²⁹ De meeste van deze camera's hangen in onze Binnenstad. Als EenUtrecht vinden we dat onvoldoende. Op veel meer locaties zijn veiligheidscamera's nuttig en hard nodig, namelijk overal waar bewoners of (buurt)ondernemers aangeven dat sprake is van een onveilige situatie én dat is zeker niet alleen in de Binnenstad. Daarbij moet vanzelfsprekend altijd maximaal rekening worden gehouden met de privacy van mensen en alle regels die hiervoor gelden (AVG), zoals het hanteren van een beperkte bewaartermijn van de camerabeelden.³⁰

2.23. Óók veilige straten rond oud en nieuw; dus een volledig vuurwerkverbod.

Het overal vrij afsteken van vuurwerk zorgt voor onveilige/gevaarlijke situaties op straat. Daarom moet de gemeente vuurwerk verbieden; met uitzondering van het zogenoemde 'kindervuurwerk' zoals sterretjes, knalerwt en Bengaalse lucifers (ofwel F1 vuurwerk). Tegelijkertijd organiseert de gemeente tijdens oud en nieuw openbare vuurwerkshows op enkele locaties in Utrecht.

2.24. De veiligheid in de stad heeft baat bij het legaliseren van softdrugs.

Coffeshops mogen van de overheid wel softdrugs (zoals hasj en wiet) verkopen zolang zij zich aan enkele basisregels houden (het 'gedoogbeleid'), maar de bevoorrading is volledig illegaal. Dat voedt de criminaliteit in onze stad, maakt Utrecht onveilig en zorgt voor zeer ernstige vormen van overlast. Daarom is het volledig legaliseren van softdrugs een belangrijke stap in het veiliger maken van onze stad en het terugdringen van overlast en criminaliteit.

2.25. Sekswerkers ruimte geven: kleinschalig en verspreid over de stad.

In Utrecht zijn alle locaties voor straat- en raamprostitutie door de gemeente gesloten. In 2013 verdween de raamprostitutie aan Het Zandpad in Overvecht en in 2018 de straatprostitutie aan de Europalaan in Transwijk. Dat betekent dat op dit moment sekswerkers zonder vergunning veelal illegaal op onveilige plekken werken, ergens verstopt in de stad. Een nieuwe grootschalige locatie openen met meer dan 50 of zelfs meer dan 100 werkplekken voor sekswerkers is onwenselijk, omdat daarmee een te groot overlast- en veiligheidsrisico ontstaat voor omwonenden. Daarom moet de gemeente samen met bewoners op zoek gaan naar kleine beheersbare locaties verspreid over de stad. Een nieuwe plek aan 'Het Nieuwe Zandpad' in Overvecht is niet wenselijk, omdat daar vele bewoners al jarenlang hebben aangegeven dat Overvecht ter plekke al genoeg zorgen heeft.

²⁷ Vasco Lub, 2016. Bron: <https://hetccv.nl/onderwerpen/buurtpreventie/buurtpreventieteams/>

²⁸ DUIC 29 juli 2021: <https://www.duic.nl/algemeen/waarom-hangen-er-niet-veel-meer-cameras-in-de-stad-en-nog-zes-vragen-over-camerabeveiliging-in-utrecht/>

²⁹ In heel Nederland hangen meer dan 200.000 veiligheidscamera's. Naar rato zouden dat er in Utrecht (0,5%) zeker 1.000 zijn; maar het zijn er slechts 81. Bron: <https://ploum.nl/kenniscentrum/nieuws/cameratoezicht-en-privacyregels-vier-vragen-en-antwoorden>

³⁰ AVG: Algemene verordening gegevensbescherming.

Mobiliteit en milieu

2.26. Groene gebieden behouden en waar mogelijk uitbreiden; behoud Amelisweerd.

Een gezonde leefomgeving begint bij voldoende groen waar iedereen kan ontspannen en genieten van de natuur. Dat betekent dat al het bestaande groen in en nabij de stad moet blijven en waar mogelijk uitgebreid. Een groen gebied als Amelisweerd mag zeker niet kleiner worden en de door de Rijksoverheid geplande verbreding van de A27 ten koste van Amelisweerd moet daarom direct van tafel. Daarmee besparen we ook nog eens 1,5 miljard euro die we veel beter kunnen besteden. Bovendien zijn er slimmere oplossingen voor de A27 – zonder verbreding – binnen de bestaande tunnelbak (met 80 km/u i.p.v. 100 km/u) waarmee zelfs de capaciteit van de A27 kan toenemen.³¹

2.27. Meer ruimte voor voetganger en fiets; minder ruimte voor milieuvervuilende auto's.

Een gezonde leefomgeving heeft baat bij meer ruimte voor voetganger en fiets. Dat betekent dat waar nodig dit ten koste mag gaan van de ruimte voor de auto. Het openbaar vervoer in de stad verdient ook alle ruimte; de tram en de elektrische bus krijgen voorrang op de auto.

Milieuvervuilende auto's moeten geweerd uit de stad en stapsgewijs mogen deze normen verder worden aangescherpt. De bestaande milieuzone moet worden uitgebreid naar alle wijken; want alle wijken hebben net zo veel recht op schone lucht als de Binnenstad.

Betaald parkeren voor auto's kan worden uitgebreid naar alle Utrechtse wijken zodra er sprake is van parkeerdruk in een betreffende wijk; ofwel als bewoners met moeite de eigen auto vlakbij de eigen woning kunnen parkeren. Het betaald parkeren geldt altijd primair voor degenen die buiten Utrecht wonen en in Utrecht werken én voor toeristen/passanten. Bewoners moeten altijd wél tegen een zéér betaalbaar (nihil)tarief zowel een eigen parkeerplek kunnen krijgen als ook een bezoekerspas ontvangen waarmee bezoekers van de bewoners tegen een sterk gereduceerd tarief kunnen parkeren. Het betaald parkeren is uitsluitend en alleen bedoeld om het autogebruik naar Utrecht toe te ontmoedigen in het woonwerk-verkeer en bij toeristen/passanten. Voor hen geldt een verhoogd tarief. Dat is goed voor het milieu, het stimuleert degenen die elders wonen en in Utrecht werken en toeristen/passanten om met het openbaar vervoer te komen én het zorgt er voor dat bewoners in Utrecht beter de eigen auto in de eigen buurt kunnen parkeren. Zo mogelijk zullen sommige parkeerplekken ook plaats kunnen maken voor (meer) groen.

Van de ca. 150.000 parkeerplekken in Utrecht dienen er volgens het stadsbestuur jaarlijks 750 tot 1.500 plekken te verdwijnen. Die doelstelling is niet zinvol, omdat in een stad van 358.000 inwoners die groeit naar ca. 390.000 inwoners in 2040 de behoefte groot blijft aan individueel vervoer per auto en we tegelijkertijd meer ruimte willen bieden aan parkeerplekken voor deelauto's, elektrische auto's en hybride auto's. Bij nieuwbouw van woningen zullen ook extra parkeerplekken nodig zijn. Volgens het stadsbestuur zijn 0,3 parkeerplekken per woning wel voldoende, maar daarmee worden vele Utrechters die afhankelijk zijn van een (elektrische) auto de stad uit gepest. Sterker nog, op dit

³¹ Website Kerngroep Ring Utrecht (KRU): 'Op de Ring Utrecht mag nu grotendeels 100 km/u gereden worden. We weten allemaal dat 80 km beter is voor de luchtkwaliteit en daarmee voor de gezondheid. Bovendien is er ook minder geluid en stikstof. Maar ook neemt de veiligheid en de capaciteit van de weg met tientallen procenten toe. Files en filezwaarte nemen in dezelfde orde af. De doorstroming is de grote winnaar.' Bron: <https://www.stopverbredingringutrecht.nl/80-km-u-max-op-de-ring-utrecht-beter-voor-veiligheid-en-doorstroming/>

moment telt Utrecht nog ca. 0,95 parkeerplekken per woning. Bij nieuwbouw is een parkeernorm van 0,5 tot 0,8 parkeerplekken per woning wel realistisch.³²

2.28. Overal in de stad is de luchtkwaliteit goed.

EenUtrecht wil een stad waar o.a. de strengere WHO-richtlijnen voor schone lucht leidend zijn, voor alle buurten in de stad, dus zowel voor de binnenstad als voor alle andere wijken.³³ Dat is nodig omdat iedereen in de stad graag in gezonde lucht wil kunnen leven, óók degene die toevallig dichtbij een autoroute woont of nabij een vervuילend bedrijf. Een goede gezonde luchtkwaliteit kan niet zonder aanvullende milieumaatregelen en investeringen van gemeente, bedrijven en particulieren. De extra kosten die de gemeente zal moeten maken worden zo veel mogelijk ‘verhaald bij de vervuiler’. Indien onvermijdelijk worden de extra investeringen voor een gezond milieu aanvullend gefinancierd door de gemeentelijke belastingen te verhogen.

2.29. Geen windmolens in Utrecht, wél maximale inzet op bijv. zonnepanelen.

Utrecht wil terecht bijdragen aan een beter klimaat; o.a. door te investeren in klimaatvriendelijke en duurzame energie. Dat kan uitstekend met bijv. zonnepanelen, maar dat kan niet met windmolens. Windmolens hebben namelijk enkele belangrijke nadelen als ze worden gebouwd dichtbij woningen. Zo is er het risico op schadelijke gevolgen voor de gezondheid van omwonenden (vooral psychische klachten, zoals stress, burn-out en depressie of slaapstoornissen) veroorzaakt door de bromtonen, ofwel het laagfrequentiegeluid van de molenwieken. Hier bleken aantoonbaar omwonenden last van te hebben bij een windmolenpark in Groningen. In Duitsland is dat de reden waarom windmolens op minimaal tien keer de tiphoogte (hoogte incl. opstaande molenwiek) van woningen af moeten staan. Dat betekent dat bij windmolens van 200 meter hoog de afstand tot woningen minimaal 2 km moet zijn. Daarmee komt het windmolengeluid niet boven de 35 decibel uit (vrijwel stil).³⁴ Daarnaast zorgen windmolens voor een hinderlijke slagschaduw. Als slagschaduw op het raam van een woning valt kan dat als hinderlijk worden ervaren. Vooral de wisseling tussen wel en geen schaduw ergert mensen. In de milieuwetgeving zijn voorschriften opgenomen om hinder door slagschaduw te beperken. Zo moet de afstand van de windmolen tot woningen minimaal 12 maal de rotordiameter zijn. Bij een rotordiameter van 110 meter (molenwiek van 55 meter) geldt dan een minimale afstand tot de woningen van 1.320 meter.³⁵ Het stadsbestuur en de meeste politieke partijen in Utrecht willen vreemd genoeg wél windmolens in de stad, zoals op Lage Weide waar ze dan op 400 meter van woningen komen te staan. De belangengroep ‘Buren van Lage Weide’ is hier terecht fel op tegen. De windmolens komen namelijk véél te dicht op de woningen te staan.³⁶

³² Utrecht telt nu (2021) ca. 358.000 inwoners, verdeeld over bijna 182.000 huishoudens (gem. 2 inwoners per huishouden), bijna 157.000 woningen (gem. 2,3 inwoners per woning) en ruim 105.000 particulier geregistreerde personenauto's (2020; Utrecht Monitor). Op een totaal van ca. 150.000 parkeerplekken heeft Utrecht dus nu een 'parkeernorm' van omgerekend 0,95 parkeerplekken per woning (en 0,42 parkeerplekken per inwoner).

³³ Het gaat dan om de meest recente richtlijnen van de WHO (22 september 2021) voor o.a. de concentraties vervuïlende stoffen als fijnstof, stikstofdioxide, ozon, koolmonoxide en zwaveldioxide in de lucht. Alleen dan kan ernstige gezondheidsschade worden voorkomen.

³⁴ Bron: <https://nos.nl/artikel/2368479-nog-veel-ongduidelijk-over-gezondheidsklachten-door-bromtonen-bij-windmolens>

³⁵ Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/slagschaduw>

³⁶ Bron: DUIC, 10 december 2021.

3. UTRECHTERS EIGENAAR: maak lokale burger- en buurtorganisaties sterker

Zelf méér kunnen beslissen en doen. Dat kan nu niet. Overheid en markt bepalen en doen nagenoeg alles. Zo maken we geen gebruik van de kracht in onze Utrechtse gemeenschappen. Utrechters die dat willen moeten de mogelijkheid krijgen om samen de eigen buurt in te richten, in samenspraak met de gemeente. Meer investeren in lokale gemeenschappen en coöperatieven. Geldstromen lokaal houden en Utrechters (sociaal) eigenaar maken van de eigen leefomgeving.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat Utrechters zelf 'baas in eigen buurt' kunnen zijn, maar wél alleen als zij dat zelf (als burens met elkaar) willen. Dan gaat het om onderwerpen die van belang zijn voor de eigen buurt, voor de buurtbewoners die er wonen, gebruikers die er leren of sporten en de buurtondernemers die er ondernemen. Bijvoorbeeld over buurtwerk, buurtzorg, welzijn, beheren van buurtruimtes, sport en cultuur, samengevat over '**Buurttaken**'.³⁷ Utrechters bepalen zo zelf wat er gebeurt in de eigen buurt. Veel Utrechters doen dit al en organiseren zich in allerlei Burger- en Buurtorganisaties, maar te vaak blijft het steken in kleinschalige en onbetaalde activiteiten en diensten, die te vaak voortijdig afbreken of niet dat kunnen doen wat zij graag zouden willen. De inzet is om een krachtige impuls te geven in het opbouwen en versterken van honderden buurtorganisaties in de stad die gebruik maken van nieuwe buurtrechten waarmee zij zelf 'baas' zijn of worden over Buurttaken in de eigen buurt.

³⁷ Buurttaken: (i) buurtwerk: klein onderhoud in de buurt, bijv. klussen in/aan/om de woning, (ii) buurtzorg: informele (mantel)zorg en burenzorg, (iii) welzijn: ontmoeting, kunnen meedoen in de buurt en begeleiding naar (betaald) werk, (iv) beheren van buurtruimtes: buurtpleinen, buurtgroen en gemeenschappelijke fysieke binnenruimtes, (v) buurtpreventie, (vi) samen leren in de buurt: aanvullend onderwijs (aanvullend op basis- en voortgezet onderwijs), bijles en huiswerkbegeleiding, (vii) (buurt)sport en (viii) (buurt)cultuur.

ONS VERHAAL

Enkele decennia lang heeft de Nederlandse overheid steeds meer taken op vooral buurtzorg en welzijn overgenomen van de bewoners en de buurt. Daarmee is veel buurtbinding weggevallen met alle ellende van dien. Sinds 2013 - met de introductie van de 'participatiesamenleving' - treedt de overheid terug, lees: ze bezuinigt op alles in de buurt, ook in Utrecht. Dat gaat zo twee keer verkeerd: eerst neemt de overheid het van mensen over en daarna trekken ze het geld er uit.

Wat is er dan wel nodig? Allereerst het besef dat sociaal investeren in de lokale gemeenschap in de buurt cruciaal is, zonder dat raken bewoners eerder geïsoleerd en vinden velen moeilijker hun weg in de samenleving. Dus niet bezuinigen, maar eerder extra investeren in de buurt. Nog belangrijker is het besef dat de buurt niet van de gemeente is, maar primair van de mensen zelf. Dat buurtbewoners en buurtondernemers zich verantwoordelijk voelen voor de burens en de (buurttaken in de) buurt. De gemeenschap in een buurt wil zich graag inzetten, maar dan wel als ze ook zelf - samen - kunnen beslissen over hoe en wat er moet gebeuren. Mensen weten ook steeds meer, kunnen steeds meer en willen steeds meer samen zelf kunnen bepalen hoe de eigen leefomgeving er uitziet. Ga als gemeente dat erkennen, waarderen en steun waar nodig de zogenoemde **Burger- en buurtorganisaties, afgekort BBO's**.³⁸ Maak hierin een duidelijk en scherp onderscheid tussen buurttaken (openbaar domein) van, voor en door de buurt versus stedelijke taken (publiek domein).

De stedelijke taken zijn en blijven wel een eerste verantwoordelijkheid van de gehele stad; uitvoerend bij wethouders en stadsambtenaren, in eigenaarschap bij alle Utrechters en namens hen de gemeenteraad. Zo worden de buurten (stadsdorpen) 'baas' over de buurt en blijft de stad 'baas' over de stad.

Het kan en werkt ook, zo laten enkele mooie initiatieven in het land zien, zoals in Peel en Maas.³⁹ In het model van 'zelfsturing' uit Peel en Maas is het de gemeenschap in een buurt (dorp) die verantwoordelijk is voor de buurttaken (in het openbare domein) en als sociaal eigenaar er voor kan kiezen om zelf sturing te geven aan bijvoorbeeld de thuiszorg, het begeleiden naar betaald werk en het beheren van buurtcentra.⁴⁰ De ervaring leert dat de gemeenschap uitstekend zelf in staat is elkaar te ondersteunen en zich te organiseren, wel waar nodig met steun van de gemeente.

³⁸ Definitie van BBO's (Burger- en Buurtorganisaties): organisaties die altijd buurtgericht werken, altijd met bewoners/vrijwilligers (meestal ondersteund door betaalde professionals - waar mogelijk uit de eigen buurt), altijd met zeggenschap bij buurtbewoners en buurtondernemers en altijd transparant. Zie ook de bijlage 'Over Burger- en Buurtorganisaties'.

³⁹ Voorbeeld participatie en zelfsturing in Peel en Maas: Zelfsturende vitale gemeenschappen, Jan Custers en Geert Schmitz (2012) en Zelfsturing 3.0, 15 jaar Gemeenschapsontwikkeling door Zelfsturing in de gemeente Peel en Maas, Jan Custers (2017).

⁴⁰ In Peel en Maas wordt een onderscheid gemaakt tussen het publieke domein (met stedelijke/gemeentelijke taken), eigenaar gemeente, versus het openbare domein (met buurttaken), eigenaar gemeenschap. Gemeente kan - op verzoek van de gemeenschap - sommige buurttaken ondersteunen (overheidsparticipatie) en de gemeenschap kan bijdragen aan de gemeentelijke taken (burgerparticipatie). Zo is thuiszorg deel van het openbare domein en hebben 8 van de 11 dorpen in Peel en Maas er voor gekozen om zelf de thuiszorg in te richten met o.a. financiële steun van de gemeente. De overige 3 dorpen hebben het 'uitbesteed' aan de gemeente die desgevraagd alles regelen.

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVERVOORSTELLEN

3.1. Utrechters krijgen het recht de eigen buurt in te richten en te beheren zoals zij dat willen.

Burger- en buurtorganisaties (afgekort: BBO's) krijgen het recht de **Buurttaken** in de eigen buurt zelf te organiseren. De gemeente is steeds degene die - waar nodig - de buurt daar de ruimte voor geeft (regels en kaders), voorziet van deskundig advies (expertise) en dit financieel steunt (geld). Bij voorkeur organiseert de BBO zich als vereniging of coöperatief (economische vereniging) zodat iedere buurtbewoner en buurtondernemer zelf invloed kan hebben op wat de BBO wil en doet. De gemeente nodigt buurtbewoners, buurtondernemers en BBO's actief uit om een 'bod' uit te brengen voor het zelf inrichten van de eigen buurt.

Dat betekent dat het instrument 'bewonersbod' dat de gemeente nu beperkt actief gebruikt volledig wordt uitgebreid, actief wordt ingezet en ook open staat voor nieuwe buurtinitiatieven. Elk verzoek of aanvraag om buurttaken in de eigen buurt te organiseren, van een BBO of groep bewoners of buurtondernemers, behandelt de gemeente direct als een serieus bewonersbod.

3.2. Het verbinden van bewoners laten uitvoeren door bewoners zelf; niet meer door externen.

In het sociale domein wordt om te beginnen het werk van de sociaal makelaars waar mogelijk overgedragen aan of ondergebracht bij BBO's. Sociaal makelen is hier een door de gemeente gebruikt 'abstract' kantoorwoord voor het met elkaar verbinden van bewoners en buurtondernemers in de eigen buurt. In het huidige contract met de Rotterdamse Stichting DOCK is afgesproken dat zij - in de huidige contractperiode tot en met 2024 - orde grootte 20 tot 25% van de taken overdraagt aan 'bewonersgestuurde' organisaties.⁴¹ De gemeente Utrecht dient dat actief te bevorderen. Vanaf 2025 wordt het volledige werkveld van de sociaal makelaar (en de sociaal beheerder) door de gemeente gegund aan BBO's, die zich daar voor kunnen melden bij de gemeente op basis van een voorstel met een 'menselijke maat' voor één of enkele buurten (subwijk).

In navolging van dit voorbeeld van sociaal makelen worden vergelijkbare diensten die nu nog door de gemeente zijn uitbesteed aan 'externen' (organisaties van buiten de eigen buurt of stad) eveneens kritisch bekeken en wordt nagegaan of deze ook beter door bewoners zelf (samen met gebruikers en buurtondernemers) kunnen worden uitgevoerd. Dat kan blijken door bij veel van deze diensten de buurt c.q. de stad uit te nodigen te komen met een 'bod'. Pas dan zal blijken of Utrechters het (samen) zelf willen doen én of zij inderdaad met een kwalitatief gelijkwaardig/vergelijkbaar bod of zelfs met een beter bod kunnen komen. Als dat zo is, dan wordt zo spoedig mogelijk de uitbesteding aan deze groep(en) Utrechters in gang gezet.

3.3. Elke buurt die dat wil krijgt Buurtgeld en een Buurtraad, die zelf beslist over de besteding ervan.

Het totale budget van de gemeente wordt gesplitst in een stadsbudget en buurtbudgetten zodat iedere buurt beschikt over zijn eigen Buurtgeld. **Buurtgeld** is geld dat door de gemeente gericht wordt besteed of geïnvesteerd in Buurttaken voor een specifieke buurt. Zoals voor buurtgroen, straatverlichting en verkeersdrempels in niet doorgaande wegen of voor buurtinitiatieven voor een

⁴¹ In 2018 heeft Stichting DOCK door de gemeente Utrecht voor zes jaar het volledige sociaal makelen gegund gekregen, namelijk vanaf 2019 tot en met 2024 - dit voor een bedrag van ruim 6 miljoen euro per jaar.

leefbare buurt, voor cultuur en welzijn in de buurt, enzovoorts. Dat is nu niet zo: bijna alles is nu stadsbudget (ruim € 1,3 miljard per jaar) en over elke euro beslist de gemeenteraad of een wethouder of ambtenaren. De buurt beslist nu nog helemaal nergens over.

De pilots met 'buurtbudget' in Lombok en Lunetten (2014-17) waren een voorzichtige eerste stap, maar niet succesvol. Begrijpelijk. Half werk werkt namelijk niet. De buurt doet namelijk alleen mee als buurtbewoners en buurtondernemers echt invloed krijgen in de besteding van het geld. Over het Buurtgeld beslissen daarom alle buurtbewoners en buurtondernemers zelf, online door digitaal te stemmen op buurtvoorstellen en offline in een **Buurtraad**⁴² met actieve buurtbewoners en buurtondernemers, samen met enkele gekozen buurtraadsleden, dit ter versterking van de legitimiteit en de verbinding met de centrale gemeenteraad. Bij de raadsverkiezingen worden - zodra dat (technisch/juridisch) mogelijk is - niet alleen 45 gemeenteraadsleden gekozen, maar tegelijkertijd ook 45 buurtraadsleden die zich verdelen over de buurten en de buurtraden in de stad, bij voorkeur raadsleden die er wonen. Zo lang dat nog niet kan worden voorlopig analoog aan de uitslag van de raadsverkiezingen 45 kandidaten van de betrokken partijen verdeeld over de buurtraden.

Als eerste stap wordt het huidige 'Initiatievenfonds', dat bedoeld is voor initiatieven van Utrechters in de eigen buurt of wijk, niet langer verdeeld en toegekend door ambtenaren van het wijkbureau, maar door de (online) buurtraden. Inzet is dat over enkele jaren het buurtgeld een substantiële omvang heeft, met een orde grootte van € 20 tot € 100 miljoen (ofwel circa 1,5 tot 7,5% van de totale begroting van de gemeente Utrecht).

3.4. Buurtorganisaties worden eerste keus bij uitbesteding van diensten en activiteiten.

Bij het uitbesteden van diensten en activiteiten door de gemeente krijgen in principe altijd eerst de buurtorganisaties (afgekort: BBO's) de gelegenheid om een (aan)bod te doen (ofwel een 'recht van eerste bod'). Dit geldt altijd voor de **Buurttaken** (in het openbare domein), maar waar enigszins mogelijk ook voor enkele stedelijke taken (in het publieke domein). Pas als blijkt dat er geen geschikte of passende BBO is die de opdracht wil en kan gaan doen, komen traditionele werkorganisaties in beeld.

Daarvoor zal het nodig zijn om de huidige - vaak rigide - indeling van het gemeentelijk budget te 'ontschotten', omdat BBO's veelal niet op één leefdomein (zoals sport, cultuur, welzijn, werk, wonen of zorg) actief zijn maar op meerdere tegelijk, wat hen vaak ook effectiever maakt. Een BBO die in aanmerking wil komen voor een gemeentelijke opdracht moet - net als bij partijen uit de markt - voldoen aan enkele criteria. Belangrijke criteria zijn: dat de organisatie voldoet aan de BBO-eisen (zie bijlage), draagvlak heeft bij een relevante groep Utrechters en voldoet aan de professionele werkstandaarden (kwaliteit) die voor de uitvoering nodig zijn.

3.5. Utrechters worden eigenaar van maatschappelijk vastgoed in de buurt, niet de gemeente.

Maatschappelijk vastgoed, zoals buurthuizen, (buurt)sportcentra en (buurt)theaters, dat nu nog in eigendom is van de gemeente, wordt bij belangstelling bij voorkeur verkocht aan BBO's; dit tegen een marktwaarde gebaseerd op 'maatschappelijk gebruik'. Dit omdat de ervaring leert dat deze

⁴² Bij het instellen van Buurtraden kan vaak prima worden aangesloten bij de reeds bestaande wijkplatforms en actieve buurtgroepen die ook nu al (on)gevraagd de gemeente over allerlei zaken adviseren.

organisaties meer kunnen met dat vastgoed dan een overheid dat kan, vooral bij het inzetten van dit vastgoed voor functies met meerwaarde voor de buurt.

3.6. Extra investeren in het opbouwen en versterken van Burger- en buurtorganisaties (BBO's).

De gemeente gaat gericht extra investeren in bestaande en de nieuwe BBO's. Daar wordt een substantieel budget voor vrijgemaakt. Het gaat vooral om opbouwkosten van de organisatie.

3.7. Alleen werken met zorgverleners op basis van 'sociaal' profijt.

Het verlenen van zorg is geen commercieel product. Zorgverleners die werken op basis van een 'commercieel' profijt (gericht op winst voor eigenaren of aandeelhouders) worden in Utrecht niet langer meer gecontracteerd. Alleen zorgverleners die werken op basis van een 'sociaal' profijt (gericht op maatschappelijke doelen en de winst wordt geïnvesteerd in het verbeteren van de zorg) komen nog in aanmerking voor het leveren van zorg in onze stad. De gemeente zal daarin vooral lokale BBO's stimuleren en ondersteunen om 'buurtzorg' te organiseren in buurten, voor en door buurtbewoners zelf; zoals het voorbeeld van buurtcoöperatie Wederzijds in Utrecht Noordoost.

4. EERLIJKE KANSEN: verschillen waarderen, discriminatie aanpakken

Jezelf kunnen zijn op school, het sportveld, het werk en op straat. Dat is wat iedereen graag wil. Maar dat is niet de werkelijkheid. Zo worden vele Utrechters buitengesloten, van pesten tot discriminatie. Dat is een groot onrecht en het splijt onze samenleving. Daar is nu veel te weinig aandacht voor en ook dat is funest voor het samenleven in onze stad. Dat moet nu anders. Wij staan voor het waarderen van verschillen en het daadwerkelijk aanpakken van discriminatie.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat iedere Utrechter eerlijke kansen heeft, eerlijk en gelijk wordt behandeld en wordt gezien en gehoord in wie hij of zij werkelijk is. Iedereen heeft dezelfde rechten en houdt zich aan dezelfde regels. Het voortrekken of buitensluiten van wie ook wordt volstrekt niet geaccepteerd en discriminatie wordt direct en zichtbaar opgepakt, waar nodig aangepakt. Discriminatie wordt vaak onderschat, terwijl het aantal Utrechters dat zich gediscrimineerd voelt de afgelopen jaren voortdurend toeneemt. In tien jaar tijd van 11 naar maar liefst 16%.⁴³ De inzet is om elke vorm van discriminatie, pesten, ongelijk behandelen en buitensluiten te stoppen.⁴⁴ Zodat Utrecht de stad wordt waar iedereen zich welkom voelt en je er jezelf kunt zijn: 'Utrecht voor iedereen'.

⁴³ WistUdata 2009-2019: structurele toename in 10 jaar tijd van 11% in 2009, via 14% in 2014 naar 16% in 2019 op de vraag 'heeft u zich het afgelopen jaar gediscrimineerd gevoeld?'

⁴⁴ Met discriminatie wordt ook bedoeld: het pesten, ongelijk behandelen en buitensluiten van zowel individuen als ook van groepen.

ONS VERHAAL

Discriminatie is ingrijpend, zowel voor een individu als voor een stad als samenleving, ongeacht achtergrond of kenmerk.⁴⁵ Degene die zich gediscrimineerd of buitengesloten voelt kan zichzelf niet zijn en wordt beperkt in zijn of haar kansen. Ook voor de stad is het funest, het voedt de verharding en polarisatie tussen Utrechters onderling. Discriminatie komt meestal voor op leeftijd, etnische herkomst en sekse.⁴⁶ Vooral bij het zoeken naar werk, in de openbare ruimte, bij het volgen van een opleiding en op de werkvloer.⁴⁷ Vaak moeilijk aantoonbaar en 'verstopt'. Voor een groot deel onbewust. Het regelmatig bespreekbaar maken kan vaak al voldoende zijn, vooral in het onderwijs en bij de opvoeding. Net zo belangrijk is het om bewezen en bewust toegepaste discriminatie direct en zichtbaar aan te pakken. Tegelijkertijd zijn er Utrechters die discriminatie als excuus gebruiken voor het eigen falen of voor het toedekken van eigen gedrag. Ook dat moet aangepakt. Degene die wordt gediscrimineerd kan zelf ook iets doen, namelijk het niet 'laten gebeuren', er dus iets van zeggen en het bespreekbaar maken; en zo nodig melden.

De meeste Utrechters die zich gediscrimineerd voelen 'leggen zich daar bij neer' omdat ze niets liever willen dan er bij horen, graag willen integreren in de Nederlandse samenleving en discriminatie dan maar op de koop toenemen. Ze passen zich aan en laten buitenshuis - vaak met pijn in het hart - de eigen identiteit niet meer zien. Met als gevolg dat veel Utrechters die niet zelf gediscrimineerd worden zich niet bewust zijn van het feit dat discriminatie nog steeds een serieus probleem is.

Een net zo vervelend effect is dat bij het verstoppen van de eigen identiteit en het accepteren van welke vorm van discriminatie dan ook we de waarde van al die verschillende identiteiten gaan missen en de kracht er van dus ook niet benutten. Juist de verschillen tussen Utrechters maken de stad boeiend en sterk. Het verleden laat zien dat vooral 'gemengde steden' prettige broeihaarden zijn van innovaties en welvaart, niet alleen economisch, maar juist ook sociaal. En leven in een gemengde stad is zo veel mooier en leuker dan in een homogene (saaie) stad. Als Utrecht trots gaat zijn op alle identiteiten, als een Utrechter trots kan uitkomen voor bijvoorbeeld zijn of haar leeftijd, achternaam en sekse of genderidentiteit, alleen dan gaat deze stad zowel een boeiende, leerzame en prettige stad, als ook een innovatieve en economisch sterke stad zijn. Alles begint bij de jongeren, dus een 'gemengde stad' kan niet zonder 'gemengde scholen' waar iedereen op jonge leeftijd al kan zien en leren over hoe waardevol alle verschillen zijn. Alleen dan wordt Utrecht een stad waar iedereen kan opgroeien met gelijke kansen.

⁴⁵ Discriminatie op leeftijd, etnische afkomst, sekse of genderidentiteit, (achter)naam, huidskleur, geloof, seksuele oriëntatie, beperking of chronische ziekte, gewicht, sociale klasse, opleiding of inkomen.

⁴⁶ SCP, Andriessen et al, 2014: 10% van Nederlanders geeft aan in het laatste jaar te zijn gediscrimineerd op leeftijd, 8% op etnische herkomst en 6% op sekse (4% op geloof, 4% op huidskleur, 2% op seksuele oriëntatie en 2% op handicap).

⁴⁷ SCP, Andriessen et al, 2014: 29% van Nederlanders ervaart discriminatie bij zoeken naar werk, 18% in openbare ruimte, 16% bij volgen opleiding en 14% op de werkvloer (9% in contact instanties, 7% bij arbeidsvoorwaarden en 6% bij uitgaan).

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVERVOORSTELLEN

4.1. Maak discriminatie en waarden van verschillen bespreekbaar, vooral in het onderwijs.

Maak discriminatie en het waarden van verschillen bespreekbaar bij organisaties, bedrijven, kerken, moskeeën, buurtcentra, bij sportverenigingen en vooral ook in het onderwijs, op de scholen. Dat kan door organisaties te verleiden bij hen thuis of samen met anderen gericht bijeenkomsten te organiseren, bijvoorbeeld door te starten met een onderzoek in de eigen organisatie, gericht op discriminatie en waarden van verschillen, waarvan de uitkomsten gezamenlijk worden besproken. Of met creatieve bijeenkomsten waar deelnemers zelf ervaren wat discriminatie met je doet en wat er gebeurt als je de verschillen leert zien en waarden.

Vooraf op scholen, deels met 'cultuursensitief' onderwijs. Naast de bestaande lessen en lesmiddelen (zoals van Artikel 1 Midden Nederland) gericht investeren in de docenten zelf, zoals met het trainen en begeleiden van docenten over hoe zij kunnen omgaan met diversiteit in de klas. Hoe je gericht discriminatie en het waarden van verschillen op school bespreekbaar kunt maken, niet alleen met leerlingen, maar juist ook met de ouders.

De gemeente geeft het goede voorbeeld en laat zien dat anders denken en anders zijn in Utrecht wordt gewaardeerd, juist zeer welkom is. In Utrecht luistert de meerderheid wel naar minderheden. Wethouders en bestuurders waarden publiekelijk en zichtbaar alle leefstijlen en alle leeftijden en nemen deel aan alle openbare uitingen van de diverse etnische groepen.

4.2. Organiseer een blijvende karavaan 'discriminatie verdient aandacht'.

Veel organisaties en bedrijven geven vaak aan dat het wel goed gaat, dat zijzelf weinig of geen last hebben van het buitensluiten van scholieren, werknemers of leden: "wij discrimineren niet" of "we doen al veel aan het tegengaan van pesten". Helaas, de cijfers en de verhalen spreken dit tegen. Daarom is het belangrijk dat we in onze stad elkaar hier scherp op houden en ruimte geven aan een terugkerende campagne met als boodschap: 'DISCRIMINATIE VERDIENT AANDACHT'. Daarin is de volgende boodschap cruciaal:

(i) Opkomen bij discriminatie werkt.

Als individu opkomen bij situaties van discriminatie (buitensluiten, pesten, racisme) werkt, niet alleen als jezelf wordt gediscrimineerd, maar ook als omstander. Alleen zo maak je het bespreekbaar en houd je iedereen scherp. Praktisch vertaald is de boodschap: discriminatie melden loont, het kan een begin zijn van een beter gesprek, van een verandering. Maar dan moet het wel gemeld worden, dan moet iemand het wel aanslingeren, anders kan het niet 'beginnen'.

(ii) Discriminatie is een zaak waar je voortdurend mee bezig moet zijn.

Er soms even aandacht aan besteden is meestal niet genoeg. Er over praten na een incident is vaak niet (altijd) fijn voor degene die gepest is of gediscrimineerd, alsof jij het dan bent die het aan de orde stelt, er een gedoe van maakt. Je zult er dus vaste momenten voor moeten organiseren.

(iii) Daag jezelf uit om te 'toetsen' of je eigen organisatie goed genoeg bezig is met discriminatie.

Vaak zit het pesten of de discriminatie verstopt (online in de social media) of is het vooral indirect aanwezig (niet fysiek, soms verbaal, vaker nog door onbenoemd iemand buiten te sluiten). Het gevaar is daardoor extra groot dat je de discriminatie in je eigen organisatie of bedrijf onderschat.

4.3. Melden belonen, meldpunten beter zichtbaar en discriminatie aanpakken.

Laten zien dat melden loont, discriminatie wordt aangepakt. Dit op basis van het register met meldingen bij Artikel 1 Midden Nederland (MN) en de veroordelingen door het College van de Rechten voor de Mens. Als blijkt dat bij een werkgever of school sprake is van meerdere 'gegronde' meldingen (boven een kritisch aantal) vindt naast het 'bemiddelingsgesprek' met Artikel 1 MN ook een gesprek plaats door 'Utrechters met gezag', zoals een wethouder. Deze Utrechter gaat persoonlijk langs bij de betreffende werkgever of schooldirectie (ondersteund door Artikel 1 MN) om hen uit te dagen extra maatregelen te nemen. Als dat niet tot zichtbare veranderingen leidt of tot een 'verbeteragenda' dan kan de werkgever of school op een lijst van organisaties komen met een achterstand in het voorkomen van discriminatie (en bevorderen van diversiteit). Als na enkele jaren ook dat niet leidt tot een verbetering dan kan uiteindelijk dat (indien juridisch verantwoord) leiden tot uitsluiting bij inkoop door de gemeente Utrecht.

Meldpunten worden beter zichtbaar. Het bestaande digitale en fysieke meldpunt bij Artikel 1 Midden Nederland staat hierin centraal. Deze aanvullen met o.a. mobiele fysieke meldpunten in de stad, bij openbare gelegenheden en evenementen, bij moskeeën en kerken, op scholen en buurtcentra, bij migrantenorganisaties, bij de politie en op wijkbureaus, als ook in de vestigingen van de bibliotheek en op treinstations. Een digitaal meldpunt (bij Artikel 1 Midden Nederland) is goed, een fysieke aanwezigheid van een meldpunt is (nog) beter.

4.4. Diversiteit wordt beloond.

Organiseer en stimuleer actief dat alle bedrijven en organisaties de 'diversiteitscharter' steunen en ondertekenen.⁴⁸ Zorg er voor dat zij elkaar regelmatig ontmoeten in een 'Utrechts platform voor diversiteit en tegen discriminatie', waarin zij elkaar opnieuw voeden en stimuleren (nog) meer te doen. Organisaties en bedrijven die de diversiteitscharter actief steunen en uitvoeren, stages en werk bieden aan bijvoorbeeld Utrechters met een hogere leeftijd, een niet westerse etnische achtergrond en een arbeidsbeperking, worden door de gemeente bij de inkoop van diensten beloond met een voorkeursbehandeling.

De gemeente geeft het goede voorbeeld en laat zien aan bedrijven en instanties actief in Utrecht hoe je tot een diverse samenstelling van je team en organisatie kunt komen, zowel onder medewerkers als ook onder leidinggevenden. Bij sollicitaties wordt bij gelijke of vergelijkbare geschiktheid (zo nodig na een training of opleiding) gekozen voor die kandidaat die kan bijdragen aan een diverse samenstelling van het team of de gehele organisatie, zodat deze een afspiegeling is of wordt van de Utrechtse samenleving. Daarbij wordt in ieder geval altijd gelet op leeftijd, etnische herkomst en sekse. Dan gaat het dus niet alleen om minderheden (van bijv. een specifieke etnische herkomst), maar ook over bijv. de man/vrouw verhoudingen en een passende verdeling over alle leeftijden (jongeren/ouderen). En het gaat hier niet over het 'blind' bieden van voorrang; omdat iedereen het recht heeft om beoordeeld te worden op zijn/haar kwaliteiten, talenten en (zo nodig toekomstige) vaardigheden. Kortom, wél positief discrimineren maar niet bijv. ouderen of mensen met een migrantenachtergrond 'zo maar voorrang geven' én het altijd eerlijk en transparant motiveren.

⁴⁸ Diversiteitscharter, ondertekend in 2015 door de gemeente Utrecht en diverse maatschappelijke en commerciële organisaties.

4.5. Een stad waar verschillen worden gewaardeerd en nieuwkomers welkom zijn.

In onze stad zijn nieuwkomers welkom en kunnen direct deelnemen aan onze samenleving, ongeacht afkomst en herkomst, in het bijzonder vluchtelingen van buiten Nederland. Utrecht wordt de stad waar vluchtelingen (met verblijfsvergunning) én asielzoekers (nog zonder verblijfsvergunning) meer nog dan nu worden opgevangen. Wel geldt dat zij altijd kleinschalig en verspreid over de stad worden gehuisvest, dus in tientallen en niet met honderden tegelijk per locatie of buurt. Dat maakt dat nieuwkomers beter en sneller integreren omdat zij makkelijker in contact komen met hun burens. Het gaat er voor zorgen dat onze stad Utrecht één Utrecht wordt en daarmee de eerste stad van Nederland waar iedereen welkom is en waar verschillen worden gewaardeerd in plaats van getolereerd. Dat laten we nadrukkelijk aan anderen zien. Daarin gaat Utrecht zich onderscheiden van andere steden en daarmee trekken we als stad ook nieuwkomers aan, zowel bewoners als ook ondernemers en investeerders, die zich daar in thuis voelen.

4.6. Iedereen heeft tijdig een stage, ongeacht iemands etnische afkomst.

Begin met het aanspreken van alle scholen op de 'zorgplicht' om alle leerlingen daadwerkelijk tijdig aan een stage te helpen, beloon degene die het goed doet, maak dat zichtbaar. Investeer meer in het persoonlijk begeleiden van studenten die niet of moeilijk een stage kunnen vinden. Jaag dat als gemeente aan door hiervoor extra middelen en mensen vrij te maken, bijvoorbeeld met het financieren (tijdelijk) van extra stagebegeleiders/mediators op de scholen.

4.7. Een gemengde stad kan niet zonder gemengde scholen.

Als ouders volledige keuzevrijheid hebben ontstaan 'witte en zwarte scholen'. Door de vrije keuze iets te beperken tot de scholen in de eigen buurt/wijk (bij andere scholen kom je op een wachtlijst) ontstaan 'gemengde scholen'. Op gemengde scholen zien en leren kinderen dat we in een diverse maatschappij leven met verschillende sociale klassen, etnische achtergronden en genderidentiteiten. In gemengde klassen kunnen leerlingen zich optrekken aan anderen en verkleinen taalachterstand eerder. Alleen zo creëren we gelijke en nog belangrijker 'eerlijke' kansen voor alle kinderen.

De gemeente gaat daarom in samenwerking met alle basisscholen (en voortgezet onderwijs) actief inzetten op 'buurtscholen': scholen die een afspiegeling zijn van de eigen buurt of wijk. Zodoende ontstaan gemengde scholen, vooral gemengd op sociale klassen (inkomen en opleiding van ouders) en naar etniciteit. Een eerste voorwaarde is dat de aangekondigde aanpassing naar een centraal aanmeldsysteem met voorrang voor kinderen uit de eigen buurt (naast broertjes en zusjes) adequaat wordt ingevoerd en gecontroleerd op een juiste uitvoering.

Daarnaast is meer nodig, zoals het ondersteunen van ouderinitiatieven om te komen tot een gemengde buurtschool, voorlichting aan ouders over de schoolkeuze, het bevorderen van een uitwisseling tussen scholen met een verschillende achtergrond én extra investeren in scholen waar sprake is van sociaaleconomische vlucht. Alleen als we inzetten op het gehele pakket van maatregelen ontstaat een gemengde school, anders niet; zo blijkt uit de evaluatie van gemengde scholen in Nijmegen. Vooral het steunen van ouderinitiatieven blijkt hierin doorslaggevend.⁴⁹

⁴⁹ Evaluatie gemengde scholen in Nijmegen 2008-2021. Bron: <https://app4.nijmegen.nl/rapporten/Evaluatie%20gemengde%20scholen-beleid%20Nijmegen%202021.pdf>

Bij het plaatsen van kinderen op de buurtschool worden zo nodig, nadat alle 'buurtkinderen' en broertjes en zusjes een plek hebben gekregen, de overige plekken nog ingevuld met kinderen die maken dat de school ook een afspiegeling gaat zijn van de gehele stad naar opleidingsniveau van ouders.

4.8. U-Pas eenvoudiger en breder gebruiken.

De U-pas moet door een huishouden/gezin eenvoudiger en breder te gebruiken zijn, zonder allerlei beperkingen waarin een onderscheid wordt gemaakt naar leeftijd of type bestedingen. Zo moeten ouders helemaal zelf kunnen bepalen hoe het U-pas budget wordt besteed, voor henzelf en voor de kinderen gezamenlijk.

GROEIDOCUMENT

5. ONDERSTEUNENDE GEMEENTE: transparant en persoonlijk in het contact met burgers

Te vaak worden Utrechters behandeld als een 'nummer', krijg je geen persoonlijke contactpersoon bij de gemeente en wordt niet alles met jou open en eerlijk gedeeld. Zo ontstaat er wantrouwen tussen burger en overheid én dat is funest voor het goed functioneren van de gemeente. Nodig is een transparante en persoonlijke gemeente, zonder hinderlijke bureaucratie. Een gemeente die er is voor burgers; niet andersom.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat Utrecht een stad is waarin de gemeente werkt voor de burger, niet andersom. Dat betekent een steunende gemeente met wethouders die opkomen voor de Utrechters, vooral in het gesprek met (vooral grote) maatschappelijke organisaties en commerciële bedrijven. Nog te vaak lijkt het er op alsof wethouders denken dat ze moeten bemiddelen tussen 'markt' en de 'gemeenschap'. Dat is een misvatting. Wethouders worden gekozen door burgers, door de gemeenschap, niet door organisaties of bedrijven. Een ondersteunende gemeente vraagt om ambtenaren, die soms werken voor een wethouder, maar soms ook werken voor een buurt, een lokale gemeenschap. Want steeds vaker zal de gemeenteraad besluitvorming en uitvoering kunnen 'delegeren' naar een buurt. Ten slotte, nog veel te vaak lopen Utrechters in het contact met de gemeente stuk op belemmerende regels, onduidelijke kaders, het niet delen van openbare informatie, een anonieme besluitvorming en te vaak wisselende gesprekspartners. De inzet is om alle onnodige regels af te schaffen, beknopte duidelijke kaders in te voeren zodat burgers zelf kunnen nagaan wat kan en mag, maximale openheid en transparantie tot norm te verheffen én altijd maximaal te streven naar een persoonlijk contact van de burger met (buurt)ambtenaren en wethouders.

ONS VERHAAL

Een grote stad met meer dan 350.000 burgers en bijna 4.000 ambtenaren loopt snel het risico dat de gemeente een anonieme te grote 'molog' is waar je als burger maar moeilijk je weg in vindt. In Utrecht is dat nu nog zo. Weliswaar kent Utrecht enkele wijkbureaus, maar dat zijn vooral loketten waar je een vraag kunt stellen. De besluitvorming en de uitvoering vindt volledig plaats op het voor burgers 'hoogdrempelige' stadskantoor boven op Utrecht CS, letterlijk en figuurlijk in een hoge U-toren. Wethouders hebben vaak wel een maandelijks spreekuur in elke wijk, maar dat is een uurtje in de maand voor gemiddeld 35.000 burgers. Voor bijna alle Utrechters, zeker voor degene die de gemeente nog niet kent of laaggeletterd is, blijkt te vaak dat als zij 'vastlopen' in het contact met de gemeente je nergens kunt klagen, extra hulp kunt vragen of kunt escaleren. Daarom is het nodig dat de gemeente Utrecht zich dichterbij de mensen organiseert, op een persoonlijke en laagdrempelige manier, met vaste contactpersonen op het stadskantoor voor aanvragen of hulpvragen, met buurtambtenaren die iets kunnen en mogen en met wethouders die opkomen voor de belangen van de burgers. Net zo belangrijk is het dat je als burger maximaal toegang hebt tot alle informatie bij de gemeente over wie wat doet, wat mag en niet mag, wie waar over besluit en wat er al besloten is. Ten slotte moet je als gemeente het goede voorbeeld geven, vooral als het gaat om het billijk belonen van wethouders en ambtenaren en dat je alleen zaken doet met organisaties die ook zelf billijk belonen.

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVEROORSTELLEN

5.1. Gemeente benadert Utrechters persoonlijk en laagdrempelig als mensen, niet als nummers.

In het contact met elke Utrechter zorgt de gemeente ervoor dat bij een aanvraag of hulpvraag er altijd een vaste persoonlijke contactpersoon is bij de gemeente die de vraag zelf behandelt of dat intern bij de gemeente coördineert en zelf met de Utrechter het contact onderhoudt. Bij meerdere (hulp)vragen krijgt de Utrechter één contactpersoon bij de gemeente toegewezen die zijn of haar zaken behartigt en/of vragen behandelt. Dit moet voorkomen dat Utrechters met meerdere (hulp)vragen met meerdere en steeds wisselende ambtenaren te maken krijgen. Ambtenaren, die niet altijd van elkaar weten wie wat al doet. Hierdoor voelen deze Utrechters zich als nummer behandeld en niet als mens. Datzelfde geldt bijvoorbeeld voor Utrechters met een (bijstands)uitkering, ook zij zijn gebaat bij een vaste contactpersoon (of 'klantmanager'). Het introduceren van één contactpersoon gaat er tegelijkertijd voor zorgen dat de gemeente als organisatie effectiever, efficiënter en burgervriendelijk kan werken en daarmee wordt het werk er voor de ambtenaren veel prettiger op.

5.2. Buurtambtenaren bij de wijkbureaus werken voor de buurt, niet voor de wethouder.

Urechters met een vraag, een suggestie of voorstel weten niet altijd direct de weg te vinden in het gemeentelijke 'apparaat'. Burger- en buurtorganisaties (afgekort BBO's) vaak ook lang niet altijd. Tegelijkertijd hebben veel van deze Utrechters en BBO's baat bij een buurtambtenaar die met hen meedenkt, hen ondersteunt in de relatie met de gemeente en hen goed kent en dus ook weet wat de betrokkene nodig heeft, wil en kan. Daarom kunnen Utrechters en de BBO's een beroep doen op

ondersteuning door buurtambtenaren, werkzaam bij één van de wijkbureaus van de gemeente en volledig beschikbaar voor het ondersteunen van Utrechters, o.a. in wat zij samen willen en doen voor de eigen buurt. Dat gaat er voor zorgen dat het buurtgericht werken de 'standaard' wordt, dit in plaats van het huidige meer sectorale werken bij de gemeente.

Uitvoerende activiteiten, zodra enigszins mogelijk, vinden plaats vanuit het wijkbureau, zoals het verlenen van vergunningen, beheren van buurtgeld en organiseren van buurtgerichte activiteiten van de gemeente. Daarom worden de wijkbureaus uitgebreid met nu nog op het stadskantoor werkzame ambtenaren. De huidige wijkindeling is hiervoor niet altijd geschikt. Zo is bijvoorbeeld de wijk Zuid eerder een wijk met twee afzonderlijke buurten, Hoograven en Lunetten, beide met een eigen historie, dynamiek, buurtcentrum en winkelcentra.

Alle wethouders hebben (ook) een kantoor in de buurt in plaats van - zoals nu - (alleen) op de bovenste verdieping van het stadskantoor met heel soms een spreekuur in de wijk. Wethouders moeten zichtbaar zijn in de buurt en Utrechters moeten laagdrempelig bij hen kunnen aankloppen. Het vergroot de betrokkenheid van meer Utrechters bij de politiek, versterkt de geloofwaardigheid van wethouders en het zorgt er voor dat ze 'bij de les blijven'. Zo nodig wordt het college van B&W hiertoe aangevuld met enkele extra wethouders die vooral een buurt/wijk vertegenwoordigen.

5.3. Gemeente heeft duidelijke regels: hinderlijke bureaucratie bestaat niet.

Alleen met een klein aantal duidelijke regels ontstaat pas de ruimte om te wonen en te ondernemen zoals de Utrechters dat zelf willen, daarbij tegelijkertijd voldoende rekening houdend met de burens. Dus alleen regels als het moet. Hierdoor gaan Utrechters zich meer uitgenodigd voelen initiatieven te starten of uit te breiden. Er komt een 'Kafka-werkgroep' van Utrechters, die samen met het bestuur van de stad op zoek gaat naar de onnodige regels en hinderlijke bureaucratische procedures en werkwijzen, zodat deze, na instemming door de gemeenteraad, kunnen worden afgeschaft. Daarmee wordt Utrecht een 'regelarme stad'. Hierover wordt breed gecommuniceerd, zowel in de stad zelf als daarbuiten, zodat iedereen weet wat in Utrecht wel en niet kan en wat onze stad te bieden heeft.

5.4. Gemeente is maximaal transparant: alle documenten direct toegankelijk voor alle Utrechters.

Iedereen moet kunnen zien en volgen wat de politiek doet met het belastinggeld. Daarom worden gemeentelijke documenten proactief, toegankelijk en burgervriendelijk op de website van de gemeente gezet. Utrechters hoeven niet meer om inzage te vragen, bijvoorbeeld via de Wet Openbaarheid van Bestuur, want alles staat gewoon direct online op de website van de gemeente.

5.5. De gemeente maakt korte metten met fraude.

De gemeente spoort zeer actief alle fraude bij Utrechters op, zowel fraude met uitkeringen als met vergunningen en gemeentelijke belastingen.

5.6. Gemeente geeft goede voorbeeld in billijke salarisverschillen.

In Utrecht zijn de verschillen in inkomens aanvaardbaar en te verantwoorden. Daarin geeft de gemeente het goede voorbeeld: de ambtenaar met het hoogste salaris verdient daarom maximaal vijf keer het minimumloon (ca. € 110.000,- per jaar) ofwel de Utrecht-norm. Datzelfde gaat ook gelden voor wethouders.

5.7. Gemeente werkt alleen met organisaties die eerlijk zaken doen.

De gemeente doet geen zaken meer met organisaties en bedrijven waar salarissen voorkomen met meer dan 2x de Utrecht-norm (ca. € 220.000,- per jaar). Ook doet de gemeente geen zaken meer met banken die medeschuldig zijn aan het duperen van Utrechters met zogenoemde foute beleggingen en leningen. Bestaande relaties met deze banken worden verbroken, zodra dit juridisch mogelijk is, tenzij de bank bereid is de gedupeerde Utrechters (alsnog) serieus tegemoet te komen.

5.8. Kleinere gemeente, grotere gemeenschap.

Een steunende gemeente, persoonlijk en transparant, heeft baat bij een krachtige slagvaardige organisatie. Als de gemeenschap (buurt)taken van de gemeente overneemt – zo mogelijk met de ‘overstap’ van ambtenaren naar Burger- en buurtorganisaties (BBO’s) – kan de gemeente zich ook kleiner organiseren.

5.9. Geen tekort op begroting en jaarrekening gemeente.

Een tekort op de begroting en de jaarrekening van de gemeente moet te allen tijde worden vermeden. Als er dan toch een tekort dreigt moet dat eerst met bezuinigingen worden opgevangen en pas daarna met het verhogen van de lokale gemeentelijke belastingen.

6. EIGEN INKOMEN: iedereen die wil en kan heeft zinvol betaald werk

Erbij horen en als je kunt en wilt werken meedoen in betaald en zinvol werk of ondernemen. Dat is wat iedere Utrechter graag wil. Maar lang niet iedereen heeft dat. Dat maakt eenzaam en is niet solidair. Soms werkt iemand (bijna) fulltime zinvol maar onbetaald en de buurman/vrouw zinloos maar wel betaald. Dat zorgt voor een tweedeling en ondergraaft onze democratie. Nodig is het (lokaal) anders en eerlijker organiseren van betaald werk en ondernemen.

WAT WE WILLEN

EenUtrecht wil dat iedere Utrechter, die wil én kan werken, betaald werk heeft (als werknemer of als ondernemer) dat in zijn of haar ogen zinvol is. Ook voor degenen met een arbeidsbeperking en de langdurig werkzoekenden. De nood is hoog. Utrecht telt officieel meer dan 20.000 werkzoekenden, ofwel ca. 8% van de totale potentiële beroepsbevolking in de stad is op zoek naar betaald werk.⁵⁰ In werkelijkheid ligt het aantal nog een stuk hoger, met Utrechters die betaald werk zoeken maar geen uitkering hebben. Van al die werkzoekenden zijn er minimaal 6.000 die al langer dan een jaar geen (betaald) werk hebben. Als gevolg van de coronacrisis liggen deze cijfers mogelijk nog iets hoger. Van al deze werkzoekenden zijn er velen die niet gemakkelijk in loondienst werken en beter aansluiten op een carrière als ondernemer. Beide opties verdienen maximaal aandacht. De inzet is om met en door werkgevers enkele duizenden betaalde banen extra te realiseren in de stad. Tegelijkertijd vindt naar

⁵⁰ CBS Statline, WistUdata (2020): Utrechters met WW -uitkering, bijstand (of bijstand gerelateerd) of WIA/WGA-uitkering.

schatting 40% van de Utrechters zijn werk (deels) weinig zinvol.⁵¹ Iedereen verdient de kans om dat te veranderen, samen met de werkgever. Ook daarin kan de gemeente het goede voorbeeld geven.

ONS VERHAAL

Betaald werk betekent meedoen in de samenleving. Het geeft zelfvertrouwen en maakt trots. Zonder werk thuis zitten - terwijl je kunt werken - is geen pretje, het maakt ziek en je raakt geïsoleerd. Zinvol werk is heel belangrijk voor zingeving in het leven, na gezondheid, gezin en vrije tijd.⁵² 'Een mens kan alles aan als hij zin aan het leven toekent.'⁵³ Zingeving ervaren we als we deel kunnen zijn van een groep, anderen kunnen helpen, onze talenten kunnen inzetten en ons kunnen ontwikkelen.⁵⁴ Dat komt allemaal terug in zinvol werk. Maar wil iedereen wel betaald en zinvol werk? Zeker wel, bijna iedereen wil graag werken.⁵⁵ En degenen die niet willen geven veelal aan dat zij (tijdelijk) niet kunnen werken.⁵⁶

Maar is betaald werk wel altijd zinvol? Opvallend genoeg vindt naar schatting 40% van de mensen (deels) van niet. Tegelijkertijd zijn er velen die onbetaald werken, zogenoemd 'vrijwilligerswerk', dat zij wel als zeer zinvol ervaren. Het is een ontwrichtende paradox in onze samenleving en die moet aangepakt. Als iemand vindt dat het eigen onbetaalde (vrijwilligers)werk zinvol is, dan is dat zo. Als anderen dat ook vinden, dan is het terecht dat we er wél voor gaan betalen, vooral als iemand er een groot deel van de week mee bezig is (bijvoorbeeld meer dan 12 uur per week), nog geen pensioen heeft en ook niet zelfstandig kan leven van een eigen financieel vermogen. In Utrecht kunnen we de arbeidsmarkt nieuw vormgeven door van veel zinvol onbetaald (vrijwilligers)werk betaald werk te maken, als de Utrechters dat ook zelf graag willen. Én door ruimte te geven aan Utrechters, die het eigen betaalde werk (deels) zinloos vinden en dat met hen te veranderen naar wél zinvol werk.

De stad Utrecht trekt miljoenen uit voor het stimuleren van innovatieve 'start-ups' en 'scale-ups'. Een vergelijkbare aanpak voor kleine en startende traditionele ondernemers is er niet. Dat moet anders. Sterker nog, vooral de traditionele ondernemers ('opstarters' en 'opschalers'), zoals een pizzabakker of een klusbedrijf, hebben steeds meer moeite met het vinden van een betaalbare bedrijfsruimte, het (her)starten of opschalen van het eigen bedrijf en het beslechten van alle regels. De huidige regeling voor parttime ondernemen (PTO) is een mooi begin maar voorziet nog onvoldoende in deze vraag.⁵⁷ Belangrijk is dat de gemeente Utrecht gaat erkennen dat kleine en startende traditionele ondernemers, zoals de pizzabakkers en de klusbedrijven, cruciaal zijn voor onze lokale economie en werkgelegenheid en daarom een vergelijkbare ondersteuning verdienen als de innovatieve starters en scale-ups in Utrecht.

⁵¹ Schouten en Nelissen (2017): "4 op de 10 medewerkers vinden hun werk niet zinvol".

⁵² Paul Beer, onderzoek naar de waarde van werk (2018).

⁵³ Victor Frankl, overlever Holocaust.

⁵⁴ Anne Stael, aspecten zingeving: 'eenheid met anderen, anderen kunnen dienen, potentieel tot uiting brengen en kunnen ontwikkelen'.

⁵⁵ Charlotte van Driessen, VRT (2014): 'slechts 1% van de werklozen is niet actief op zoek naar werk'.

⁵⁶ CBS nieuwsbericht 16 juni 2016 (cijfers 2014): 'van de bijstandsontvangers wil 54% werken', anderen geven aan (tijdelijk) niet te kunnen werken vanwege ziekte, (mantel)zorg, opleiding of (pre)pensioen en slechts 5% om 'andere redenen'.

⁵⁷ De regeling PTO is vooral bedoeld voor kandidaat ondernemers. Bron: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR653516/1>

ONZE STANDPUNTEN EN BURGERVEROORSTELLEN

6.1. Buurtbanen voor langdurig werkzoekenden bij buurtorganisaties.

Buurtorganisaties die langdurig werkzoekenden (langer dan één jaar werkloos) in dienst nemen (voor minimaal 24 uur per week) op een '**buurtbaan**' ontvangen van de gemeente 65 tot 90% subsidie op de loonkosten (op niveau WML) voor (minimaal) de eerste drie jaar (zo mogelijk langer). De eerste drie maanden kan worden gewerkt met behoud van de bijstandsuitkering (als proefperiode). De buurtorganisatie moet wel aantoonbaar een meerwaarde leveren in buurtwerk, buurtzorg, welzijn, beheren van buurtruimtes, sport en cultuur. De gemeente beoordeelt welke buurtorganisaties deze meerwaarde leveren en zodoende erkend kunnen worden als een werkplek voor deze buurtbanen. De gemeente stimuleert actief langdurig werkzoekenden - vaak op een negatieve manier 'werklozen' genoemd - om aan de slag te gaan bij de buurtorganisaties die erkend zijn. Vaak zal het ook gaan om Utrechters die al enige tijd als vrijwilliger onbetaald werkzaam zijn bij een buurtorganisatie. Op deze manier moeten zeker 1.000 Utrechters aan betaald werk kunnen komen op een buurtbaan bij een buurtorganisatie. Het gaat dan om ongeveer 200 organisaties met gemiddeld 5 medewerkers op een buurtbaan per organisatie. Bovendien kan de gemeente aanvullend - op vergelijkbare wijze - nog eens 1.000 extra banen creëren bij de eigen organisatie of bij onderwijs- en zorginstellingen, als ook bij nutsbedrijven, met steeds als selectiecriteria 'aantoonbare meerwaarde voor buurt of stad'.

6.2. De bijstandsuitkering geldt als een faire betaling voor vrijwilligerswerk in een startbaan.

Alle Utrechters met een bijstandsuitkering die minimaal 12 uur per week onbetaald werk doen, ofwel zogenoemd 'vrijwilligerswerk', hoeven niet meer dagelijks verplicht te solliciteren als zij dit doen bij een door de gemeente erkende (buurt)organisatie voor startbanen. Dit vrijwilligerswerk wordt als een '**tegenprestatie**' gezien voor het ontvangen van de uitkering en als een opstart naar mogelijk betaald werk. Onbetaald werk kan namelijk een '**startbaan**' zijn voor betaald werk. De gemeente zal (buurt)organisaties die dat willen beoordelen of zij voldoen aan de eisen om te worden erkend als een organisatie geschikt voor startbanen. De belangrijkste eisen zijn: dat het werk een meerwaarde heeft voor de buurt of de stad en dat aantoonbaar de (buurt)organisatie probeert om het onbetaalde werk te laten aansluiten op betaald werk. Zolang wettelijk nodig moet wekelijks minimaal één keer worden gesolliciteerd op een betaalde baan. Dit moet ook kunnen gelden voor Utrechters met een WW en een arbeidsongeschiktheidsuitkering. De gemeente gaat dat bepleiten bij de rijksoverheid en het UWV zodat ook voor deze Utrechters gaat gelden: vrijwilligerswerk wordt niet afgestraft maar gewaardeerd. Zo gaan een paar duizend Utrechters kunnen werken op zinvolle erkende startbanen.

6.3. Plusbanen voor Utrechters met een arbeidsbeperking.

Voor Utrechters met een arbeidsbeperking, die een beperkt aantal uren per week kunnen werken of met een beperkte productiviteit (beperkte loonwaarde) gaat de gemeente zich extra inzetten, zodat deze Utrechters een kans krijgen op werk in zogenoemde '**plusbanen**', met een passende betaling. Utrechters die vanwege een arbeidsbeperking niet in staat zijn het minimumloon te verdienen staan geregistreerd in het zogenoemde 'doelgroepregister'. De gemeente gaat actief na wie een uitkering heeft en ten onrechte nog niet is opgenomen in dit doelgroepregister. Naar schatting gaat het in

totaal om ca. 4.000 Utrechtse.⁵⁸ Alle Utrechtse werkgevers worden door de gemeente benaderd om deze Utrechtse (tijdelijk) in dienst te nemen. Om dit extra te stimuleren wordt in het eerste jaar van een plusbaan standaard 70% loonkostensubsidie (LKS) betaald (door de gemeente), als compensatie voor de beperkte loonwaarde van de werknemer. In dat eerste jaar moet blijken wat de werkelijke loonwaarde van de betrokken werknemer is. Organisaties en bedrijven die minimaal 5% werknemers met een beperkte loonwaarde langdurig in dienst hebben (langer dan een jaar), worden door de gemeente bij de inkoop van diensten beloond met een voorkeursbehandeling. Daarmee kunnen minimaal enkele honderden mogelijk 1.000 extra banen worden gerealiseerd voor Utrechtse met een beperkte loonwaarde, waarvan enkele honderden bij de gemeente (en nutsbedrijven) zelf.

6.4. Utrecht wordt de stad voor klassieke starters en groeiers én innovatieve start-ups en scale-ups.

De inzet van de gemeente Utrecht richt zich op het creëren van werk voor zowel lager als ook hoger opgeleiden in de stad, dus zowel voor bedrijven en organisaties die als starter en groeier actief zijn met klassieke producten en dienstverlening, als ook voor degenen die dat doen met innovatieve producten of diensten, de zogenoemde 'start-ups' en 'scale-ups'. Alleen de mate waarin zij bijdragen aan de werkgelegenheid bepaalt de mate waarin de gemeente stimuleert en zo nodig ondersteunt. Dus niet langer meer alleen aandacht en geld voor de innovatieve 'start-ups' en 'scale-ups'.

6.5. Buurtondernemers wél gaan begeleiden bij de start van een (nieuwe) onderneming.

Utrechtse die een lokale onderneming willen starten als 'buurtondernemer' (een onderneming met producten of diensten en werkgelegenheid voor de stad), in het bijzonder degenen die nu nog een uitkering hebben (bijvoorbeeld een Bbz uitkering), worden actief ondersteund met een '**startbudget voor buurtondernemers**' van de gemeente, waarmee zij bij derden ondersteuning kunnen inkopen voor het (door)starten of uitbreiden van de eigen onderneming, bijv. voor de coaching in de aanpak van de onderneming zelf of in het beslechten van lastige en/of knellende regels. Daarnaast gaan we deze lokale vaak kleinere (buurt)ondernemers ondersteunen in het zoeken en vinden van betaalbare bedrijfsruimte, zo mogelijk in de vorm van een subsidie (van orde grootte 50%) voor de huurkosten in het startjaar. Ten slotte gaan we het netwerk van deze traditionele buurtondernemers ondersteunen door o.a. meer te investeren in begeleidende organisaties zoals DOK030 en Power by Peers, eigen zelforganisaties te bevorderen, bijv. in de vorm van sociale coöperatieven en door studentenbedrijven te steunen die laagdrempelig en goedkoper veel van deze opstarters en opschalers kunnen helpen in bijv. de (financiële) administratie.

6.6. Werkgevers in Utrecht nemen de werk re-integratie over van de gemeente.

Alle bemiddeling van werklozen naar betaald werk gaat niet langer meer plaatsvinden bij de overheid of door de gemeente ingeschakelde instellingen of re-integratiebedrijven, maar wordt volledig overgenomen door werkgevers en werkgeversorganisaties actief in Utrecht, zodra zij dit willen en goed kunnen overnemen. Werkgevers kunnen veel beter dan de overheid inschatten wie waar kan werken, zo blijkt ook uit enkele interessante voorbeelden elders in het land. Zo moeten zeker enkele honderden Utrechtse eerder en beter aan betaald werk kunnen komen.

⁵⁸ Factsheet Ministerie SZW (2019): ca. 225.000 in doelgroepregister (Banenafpraak incl. Participatiewet), waarvan ca. 109.000 zonder baan; omgerekend naar Utrecht (min. 2%: 350/1.700) zijn dat minimaal 2.200 geregistreerde Utrechtse met een arbeidsbeperking die nog geen baan hebben. Veel Utrechtse staan ten onrechte niet geregistreerd in dit register: uit ervaring gaat het om ca. 50% van de mensen.

6.7. Alle betaalde banen worden betekenisvol voor de stad en haar bewoners.

Iedereen werkzaam als ambtenaar bij de gemeente die vindt dat zijn of haar werk onvoldoende zinvol is omdat het te weinig betekenis heeft voor bijvoorbeeld bewoners en ondernemers in de stad krijgt de ruimte om daar mee aan de slag te gaan en na te gaan hoe het eigen werk burger- en buurtgericht(er) kan worden. Dat wordt binnen de gemeente actief gestimuleerd en ondersteund. Daarmee gaat de gemeente een voorbeeld zijn voor andere organisaties en bedrijven in de stad.

6.8. Meer benutten expertise bij ambtenaren gemeente: dus minder inhuur.

Inhuur van externen gaat vaak voorbij aan wat ambtenaren zelf kunnen. Minder externe inhuur bij de gemeente geeft ambtenaren de ruimte om eigen talenten in te zetten en te ontwikkelen. Daarmee wordt het eigen werk (nog) zinvoller. Bijvoorbeeld door ambtenaren zelf een onderzoek uit te laten voeren in plaats van dat uit te besteden aan een extern bureau of door ambtenaren zelf een buurtinitiatief te laten begeleiden in plaats van dat te beschrijven in een beleidsrapport. Bovendien: inhuur kost vaak onnodig veel geld. Dus door alleen uit te besteden als dat strikt noodzakelijk is, kan tegelijkertijd veel geld bespaard.

6.9. Bijstandsuitkering is grotendeels basisinkomen en deels ook prestatie-uitkering.

Utrechters die een bijstandsuitkering ontvangen en (nog) niet (direct) aan de slag kunnen in een 'startbaan', 'plusbaan' of 'buurtbaan' ontvangen de uitkering grotendeels als 'basisinkomen', namelijk voor 80% van de uitkeringssom, waar geen tegenprestatie voor nodig is. De overige 20% van de uitkeringssom is een 'prestatie-uitkering' waar de uitkeringsgerechtigde een tegenprestatie voor moet leveren, zoals het minimaal wekelijks solliciteren op een reguliere baan en het gericht en actief meedenken en mee zoeken naar een startbaan (minimaal 12 uur per week vrijwilligerswerk als tegenprestatie), plusbaan (bij een beperkte loonwaarde) of buurtbaan (minimaal 24 uur per week in loondienst bij een erkend buurtorganisatie, gemeente, onderwijs- of zorginstelling of nutsbedrijf). Als dat onvoldoende gebeurt verliest de uitkeringsgerechtigde (na één schriftelijke waarschuwing) zijn 20% prestatie-uitkering voor de duur van minimaal 6 maanden.

6.10. Meer duurzame werkplekken voor ervaringsdeskundige Utrechters.

Het inzetten van ervaringsdeskundige medewerkers, vooral in het sociaal domein, is cruciaal.⁵⁹ Niet alleen tijdelijk als stagiaire of op een leerwerkplek of als onbetaalde vrijwilliger, maar juist ook als betaalde professional. Een organisatie, zoals een afdeling werk en inkomen van de gemeente of een buurtteam, heeft namelijk enorm veel baat bij een team van medewerkers waarin ook mensen zitten die als ervaringsdeskundige een persoonlijke ervaring hebben die vergelijkbaar is als die van de (hulp)vragers of cliënten. Een ervaringsdeskundige kan invoelen waar de (hulp)vragers of cliënten mee zit. Iemand die bijv. zelf in de problematische schulden heeft gezeten (of nog zit) weet dat dit een situatie kan zijn die een ieder kan overkomen en wat het dan betekent en hoe het voelt om stress te hebben van dergelijke schulden. Daarom is het nodig dat (veel) meer werkplekken worden gereserveerd bij de gemeente en organisaties die werken in opdracht van de gemeente (in het bijzonder in het sociaal domein) voor ervaringsdeskundigen.

⁵⁹ Een ervaringsdeskundige is iemand die op basis van persoonlijke en collectieve ervaringskennis in staat is deze kennis, in welke vorm dan ook, door te geven aan anderen.